

Robert André Lockert

USAs intervensjoner: et spørsmål om nasjonal sikkerhet eller et ekspanderende imperium?

En undersøkelse av bakgrunnen og årsakene til tre av USAs militære intervensjoner i Latin-Amerika under den kalde krigen

Masteroppgave i Statsvitenskap

Veileder: Torbjørn Lindstrøm Knutsen

Juni 2021

Robert André Lockert

USAs intervensjoner: et spørsmål om nasjonal sikkerhet eller et ekspanderende imperium?

En undersøkelse av bakgrunnen og årsakene til tre av USAs militære intervensjoner i Latin-Amerika under den kalde krigen

Masteroppgave i Statsvitenskap
Veileder: Torbjørn Lindstrøm Knutsen
Juni 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Forord

Denne oppgaven ville ikke ha vært mulig uten hjelp og råd fra flere.

Først, så vil jeg takke veilederen min Torbjørn Lindstrøm Knutsen for råd og givende samtaler med oppgaven min. Til tross for at jeg gjorde flere endringer av forskningsspørsmålet og designet underveis, så var han støttende og hjelpsom. Hjelpen hans har vært uunnværlig.

For det andre vil jeg takke Øystein Christie for all hjelp, diskusjoner og gode tips til oppgaven. Han har vært en stor ressurs i tider hvor det har vært vanskelig å komme videre.

Jeg vil også takke Michelle Fløisand, som gjennom samtaler, perspektiver og forslag har vært helt essensiell i mitt arbeid med denne oppgaven, og kanskje spesielt når det var som vanskeligst. Til slutt vil jeg takke venner og familie, dere har alle vært til hjelp gjennom denne prosessen.

Alle gjenværende feil tilhører meg, og meg alene.

Robert André Lockert

Trondheim, juni, 2021

Sammendrag

USAs intervensjoner i Latin-Amerika under den kalde krigen har vært gjenstand for diskusjon over lang tid. I denne avhandlingen spør jeg om hvilke av USAs utenrikspolitiske disposisjoner det er som har størst betydning for USAs militære intervensjoner. I litteraturgjennomgangen finner jeg at det er en enighet om at USAs valg om å intervenere ikke er grunnet liberale verdier, men istedenfor enten økonomiske årsaker eller sikkerhetspolitiske årsaker. Jeg bruker en komparativ casestudie med tre caser hvor USA intervenerte: Guatemala, den Dominikanske Republikk og Grenada. I gjennomgangen av disse tre casene setter jeg USAs utenrikspolitiske disposisjoner; ideologiske, økonomiske og sikkerhetspolitiske, i lys av hvordan den historiske og politiske situasjonen var i hver enkelt case. Jeg introduserer også en fjerde utenrikspolitisk disposisjon: symbolpolitisk. Dette for å forsøke å fange mer av hva som 'driver' fram USAs intervensjoner. I løpet av oppgaven gjør jeg en kvalitativ vurdering av hver disposisjon, som jeg i analysen kvantifiserer. På denne måten er en sammenligning mellom de utenrikspolitiske disposisjonene både mer oversiktlig og gjennomførbar. Den økonomiske disposisjonen viser seg å være svært svak, den finner jeg knapt noen støtte for. De sikkerhetspolitiske og ideologiske disposisjonene er sterke for hver case. Den symbolpolitiske disposisjonen er den sterkeste. Disse funnene tolker jeg ikke rett fram, men argumenterer for at symbolpolitiske disposisjoner er et uttrykk for USAs overhengende frykt for internasjonal kommunisme og sovjetisk ekspansjon under den kalde krigen. Jeg finner derfor støtte til at det er den realistiske tilnærmingen som har sterkest forklaringskraft på USAs intervensjoner i Latin-Amerika under den kalde krigen.

Nøkkelord: militære intervensjoner, utenrikspolitikk, den kalde krigen, sikkerhet, demokrati, Latin-Amerika.

Abstract

U.S. interventions in Latin America during the Cold War has been a highly discussed subject for a long time. In this thesis I research which of U.S. Foreign Policy's goals that are most important when it comes to the decision to intervene militarily. In the literature review I find that there is a relative broad consensus that the basis for U.S. interventions cannot be found in liberal values. Instead, they are either to be found in economic interests or national security interests. In this thesis I use the comparative case study method, where the U.S. interventions in Guatemala, the Dominican Republic and Grenada are included. Based on the literature review I split U.S. Foreign Policy interests into four goals: ideologic, economic, security and symbolic policy. The three first ones are the ones with the most support from the literature review, while the last one is included in hopes of catching the broader essence of what makes the U.S. intervene militarily. In the summary of my findings in each case I lay the foundation for a quantitative transformation of my qualitative variables. The transformation to quantitative values makes it easier to compare each foreign policy goal. My results indicate little proof of that the economic interests of the U.S. have been or played a decisive factor in U.S. interventions in Guatemala, the Dominican Republic or Grenada. Security and ideological concerns do however play a significant role in all three cases. The symbolic policy-variable is the strongest one. I do however not interpret this as being the truth exactly. Rather that symbolic policy is an expression of U.S. policy makers fear of international communism and Soviet expansion during the Cold War. In the end my thesis suggest that Realism has the strongest explanatory power regarding U.S. interventions in Latin America during the Cold War.

Keywords: military interventions, foreign policy, Cold War, security, democracy, Latin America.

Innholdsfortegnelse

DEL I: INNLEDNING	9
1.0 Oppgavens utgangspunkt	11
1.1 Litteraturgjennomgang	12
1.2 Begrepsgjennomgang: Intervensjon	18
1.3 Militære invasjoner i Latin-Amerika	23
1.4 Begrensede militære tiltak	25
1.5 Caseutvalg	26
1.6 Metode	27
1.6.1 Inndeling av USAs utenrikspolitiske mål	28
DEL II: CASEGJENNOMGANG	31
2.0 Intervensjonen i Guatemala	33
2.1 Historisk kontekst - diktatur, revolusjon og demokrati	34
2.2 Guatemalansk kommunisme – sett gjennom amerikanske øyne	36
2.3 USAs økonomiske interesser i Guatemala; en årsak til intervensjon?	38
2.4 USAs strategiske mål; en årsak til intervensjonen i Guatemala?	42
2.5 Intervensjonen blir et faktum – Operation PBSUCCESS	45
2.6 Guatemala; utløsende og medvirkende årsaker?	47
3.0 Intervensjonen i den Dominikanske Republik	49
3.1 Historisk kontekst - diktatur, demokrati og uroligheter	50
3.2 Dominikansk kommunisme – sett gjennom amerikanske øyne	54
3.3 USAs økonomiske interesser i Den Dominikanske Republik	55
3.4 USAs strategiske mål; en årsak til intervensjonen i Den Dominikanske Republik?	56
3.5 Intervensjonen blir et faktum – Operation Power Pack	57
3.6 Den Dominikanske Republik; utløsende og medvirkende årsaker?	58
4.0 Intervensjonen i Grenada	61
4.1 Historisk kontekst – diktatur, NJM og uroligheter	62
4.2 Grenadas kommunisme – sett gjennom amerikanske øyne	66
4.3 USAs økonomiske interesser i Grenada	67
4.4 USAs strategiske mål; en årsak til intervensjonen i Grenada?	68
4.5 Intervensjonen blir et faktum – Operation Fury	70
4.6 Grenada; utløsende og medvirkende årsaker?	71
DEL III: AVSLUTNING	73
5.0 Analyse	75
5.1 Kvantifisering av utenrikspolitiske disposisjoner	75
5.2 Resultater	79
5.3 Diskusjon – hva er de «egentlige» motivene?	80
5.4 Lærdom og forslag til forbedringer	82
Referanser	85

Figurliste

Figur 1: Mange former for intervensjon: fra svakeste til sterkeste form	19
Figur 2: USAs invasjon i Latin-Amerika, 1947-1990.....	23
Figur 3 (Kumulativ tabell): USAs invasjon og begrensede militære tiltak i Latin-Amerika, 1947-1990	25
Figur 4: Kart over Sør- og Mellom-Amerika.....	26
Figur 5: Kart over Guatemala,	33
Figur 6: Utvikling av intervensjonsgrad over tid	46
Figur 7: Kart over den Dominikanske Republikk	49
Figur 8: Utvikling av intervensjonsgrad over tid	57
Figur 9: Kart over Grenada.	61
Figur 10: Utvikling av intervensjonsgrad over tid	70
Figur 11: Kvantifiserte disposisjoner	79

DEL I: INNLEDNING

1.0 Oppgavens utgangspunkt

Our goal is not the victory of might, but the vindication of right- -not peace at the expense of freedom, but both peace and freedom, here in this hemisphere, and, we hope, around the world.

– John F. Kennedys tale om Cubakrisen (1962)

Stormakter har grepet til militære midler når de som en siste utvei har ønsket å tvinge sin vilje gjennom. Stormaktenes ledere har deretter forklart maktbruken overfor verdenssamfunnet. Selv de mest diktatoriske regimer har legitimert intervensjonene sine med å forklare hvorfor maktbruk var nødvendig. Da Nazi-Tyskland invaderte Tsjekkoslovakia i 1939, sa Adolf Hitler at invasjonen var nødvendig for å beskytte tyskerne der. Da Sovjetunionen invaderte Tsjekkoslovakia 30 år senere, sa Leonid Bresjnev at invasjonen var nødvendig for å "beskytte en sosialistisk bror i nød".

USA har også brukt militær makt og legitimert intervensjoner. Amerikanske presidenter har også forklart nødvendigheten av å bruke militærmakt. De har rettferdiggjort maktbruken ved å appellere til universelle, humanitære verdier. Skeptikere har som regel avvist slike appeller. Forfattere innen både den realistiske og den radikale tilnærmingen til Internasjonal Politikk (IP) har avvist slike appeller som propagandistiske taktikker for å tildekke de «egentlige» motivene som ligger bak intervensjonene.

Men hva er de "egentlige motivene"? Det er dette spørsmålet som denne oppgaven har til hensikt å besvare.

Cuba har vært gjenstand for to berømte tilfeller av amerikansk intervensjon. Den første var invasjonen i Grisebukta i 1961; den var et amerikansk forsøk på å styrte Cubas revolusjonære Castro-regime. Den andre var Cubakrisen i 1962; den var et forsøk på å forhindre Sovjetunionen i å plassere rakettvåpen på Cuba. Grisebukta var mislykket – og en diplomatisk katastrofe for USA (Janis, 1972). Cubakrisen var en suksess – og har gått inn i IP-litteraturen som et klassisk eksempel på en klok kriseløsning (Allison, 1999). USA har gjennomført mange flere intervensjoner enn dette, og det er stor uenighet blant forfattere både om motivene bak dem og om intervensjonenes utfall var heldig eller ikke.

Jeg ønsker å foreta et utvalg amerikanske intervensjoner i Latin-Amerika og undersøke dem med tanke på hva de kan si om årsakene og drivkreftene bak amerikanske

intervensjoner. Med dette skal jeg forsøke å finne om det er visse faktorer som er utløsende og om andre i hvert fall kan sies å være disponerende årsaker til hvorfor USA intervenerte.

For en slik undersøkelse er det viktig å finne både et område og en tidsperiode hvor de politiske, økonomiske og sosiale forholdene var relativt like. Det er av denne grunn jeg har valgt Latin-Amerika og den kalde krigen som tidsperiode. Latin-Amerika kan sies å være «USAs bakgård», da det ikke har vært noen stormakt som har hatt en slik geografisk nærhet til kontinentet slik USA har.

1.1 Litteraturgjennomgang

USA gjennomførte flere intervensjoner i Latin-Amerika under den kalde krigen. Det er en enorm litteratur som drøfter disse intervensjonene. Jeg har festet meg ved tre trekk ved denne litteraturen.

Det første trekket ved denne litteraturen er at den består av casestudier – og svært ofte av enkeltstudier. Én forfatter har drøftet intervensjonen i Grisebukta i 1961, en annen intervensjonen i Guatemala i 1954, en tredje intervensjonen i Chile og så videre. Siden litteraturen er svak på klare definisjoner, fører dette til et standardiseringsproblem som gjør systematisk sammenlikning vanskelig. Dersom definisjonene er uklare kan det være vanskelig å vite om forskjellige tilfeller tilhører samme fenomen og om de er sammenlignbare. I denne oppgaven sikter jeg derfor på å ha flere caser for å ha et bedre grunnlag for systematisk sammenlikning og drøfting.

Det andre trekket ved denne litteraturen er at forfatterne ofte unnlater å forklare hva de mener med «intervensjon». Dette bidrar unyanserte – og ofte ganske politiserte – analyser. Enkelte forfattere skiller ikke «intervensjon» fra «invasjon», men bruker de to om hverandre. Dette ser ut til å være et forskningshull som jeg skal forsøke å fylle i denne oppgaven.

Det tredje trekket er at de aller fleste forfatterne er skeptiske til USAs offisielle forklaringer på hvorfor militær intervensjon var nødvendig. De stiller seg tvilende til amerikanske presidenter som viser til liberale idealer for å rettferdiggjøre intervensjoner i Latin-Amerika.

1.1.1 Liberale tilnærminger

USAs offisielle forklaringer på militære intervensjoner har som regel hatt sterke liberale innslag. President William McKinley (1897-1901) rettferdiggjorde USAs intervensjon på Cuba og Filippinene under den spansk-amerikanske krigen ved å hevde at USA ville bekjempe spansk imperialisme og erstatte diktatoriske regimer med regjeringer som var tuftet på folkesuverenitetens grunn.

1.1.2 Radikale tilnærminger

Etter andre verdenskrig utviklet medlemmene i FNs økonomiske kommisjon for Latin-American (ECLA) en radikal analyse som holdt USA for å være metropolen i et imperialt økonomisk system, mens landene i Latin-Amerika spilte rollene som satellitter. Dette argumentet fikk i løpet av den neste 15-20 årene en stadig mer radikal formulering.

Forfatterne innen den radikale tilnærmingen til IP hevder ofte at USAs «egentlige» motiver er bedre forklart med henvisning til materielle fordeler – at intervensjonene har tatt sikte på å støtte opp om USA-vennlige regimer som holder politisk ro og økonomisk orden – og ikke til å fremme den latin-amerikanske befolkningens beste.

Et klassisk eksempel på en radikal tilnærming til USAs intervensjoner i Latin-Amerika er Eduardo Galeano's innflytelsesrike bok *Latin Amerikas åpne årer* (1973). Galeano argumenterer for at Latin Amerika er en region utnyttet av kapitalistene, og da spesielt USA. Alt av råmaterialer, fra jord, frukt og mineraler, til befolkninger og arbeidskraft, blir det akkumulert verdier «... in distant centers of power» (Galeano, 1973, s. 12-13). USA, som i praksis er senteret for kapitalisme, drar sin styrke fra utkanten av det kapitalistiske systemet. For Galeano er USAs marinesoldater et praktisk eksempel på opprettholdelse av det han anser som et undertrykkende system. Soldatene blir sendt ut for å «restore order and social peace» (Galeano, 1973, s. 17), men som i realiteten betyr å opprettholde diktatorers makt og for å forsvare det kapitalistiske markedet. Galeano drar her fram intervensjonen i den Dominikanske Republik i 1965, Guatemala i 1954, hvor han mener USA intervenerte for å sikre sine økonomiske interesser (1973, s. 90, 127-128). Andre intervensjoner Galeano (1973, s. 151) betegner som drevet av kapitalistiske interesser, og da spesielt utvinning av mineraler, er: USAs økonomiske støtte til militærdiktaturet i Chile for å sikre kobberutvinning; USAs forsøk på å fjerne Castro hadde mye å gjøre med Cubas nikkel- og mangan-reservoarer; Britisk Guyanas president Cheddi Jagans sosialistregjering ble felt med hjelp fra CIA.

I likhet med Galeano mener også Noam Chomsky (1985) at USAs innblanding og intervensjoner i Latin Amerika drives fram av kapitalistiske motiver. Hvis stater i Latin-Amerika forsøker å innføre politikk som rammer USAs økonomiske interesser, innfører USA raskt økonomiske boikotter, stanser bistand eller andre tiltak som rammer den sittende regjeringen i staten det gjelder. Dette fører så til at staten, om det gjelder Nicaragua, Guatemala, Cuba, Chile eller andre, ser seg nødt til å søke bistand et annet sted – noe som under den kalde krigen ofte innebar å henvende seg til Sovjetunionen. Chomsky (1985, s. 71) nevner her spesielt Guatemala som eksempel; den guatemalanske regjeringen var desperate etter å fornye militæret, og da de ikke fikk hjelp fra USA eller andre land i Vesten, henvendte de seg til Sovjetunionen. Dette ga så USA muligheten til å legitimere en intervensjon i Guatemala på bakgrunn av kommunistisk innflytelse i landet.

Petras & Veltmeyer (2015) er av den oppfatning at USAs tilnærming til Latin Amerika hele tiden har vært av imperialistisk natur. Dette kom tydelig fram etter andre verdenskrig, da USA stod for omkring halvparten av verdens industrielle kapasitet og åtti prosent av kapitalressursene (Petras & Veltmeyer, 2015, s. 82). Denne kapasiteten førte til at USA anså muligheten som stor for å skape et uformelt imperium, der en nøkkelstrategi var å institusjonalisere lover og regler i Latin-Amerika, som gavnet USA. Disse økonomiske mekanismene og institusjonene var alle laget for å sikre USAs økonomiske interesser, samtidig som deres militære styrke stod som en siste utvei hvis en aktør i USAs sfære ikke fulgte USA. Hvis en stat ikke gjorde hva USA ønsket, initierte de raskt enten en Proxy-krig eller en direkte invasjon av landet, hvor de deretter satte inn et klientregime. Eksempler er hvordan Proxy-kriger i El Salvador, Guatemala og Honduras førte til regimer som aksepterte USAs økonomiske politikk (Petras & Veltmeyer, 2015, s. 115-116). Andre tilfeller på USAs intervensjoner som ble gjennomført for å ødelegge nasjonalistiske eller populistiske bevegelser var i Chile, Uruguay, Argentina, Bolivia og Peru (Petras & Veltmeyer, 2015, s. 114). Videre skriver Petras & Veltmeyer (2015, s. 120) at USAs 'imperialstatspolicy' er jakten på ressurser, spesielt innen landbruk og mineraler, lavtlønnet arbeidskraft, og nye markeder.

En annen forfatter som representerer en radikal tilnærming er Grace Livingstone, som hevder at USA brukte Truman-doktrinen som en unnskyldning til å sørge for at de var militært og geopolitisk dominerende i Latin Amerika (2013, s. 24-25). Presidenten av Guatemala, Jacobo Arbenz, lovte i 1950 å øke levestandarden i landet ved å bekjempe ulikheten og den dårlig utformede økonomien. Arbenz gjennomførte i 1952 en jordbruksreform som skulle sørge for at en større andel av befolkningen fikk muligheten til å

dyrke eget land ved å ekspropriere ukultiverte områder som større plantasjer eide. Dette gjorde ham ikke til en kommunist, men muligens en radikal nasjonalist. Til tross for at politikken i sin form egentlig ikke var kommunistisk, men nasjonalistisk, invaderte USA likevel. Bakgrunnen for invasjonen var altså en annen; i Guatemala eide et amerikansk selskap, *The United Fruit Company*, store landområder som det dyrket frukt på. Selskapet hadde tette bånd til president Eisenhower, og det var ifølge Livingstone, i lys av jordbruksreformen som hadde som mål å ekspropriere ubrukte landområder fra store selskaper som *United Fruit* at USA valgte å intervenere (2013, s. 26-27).

1.1.3 Realpolitiske tilnærminger

Forfatterne innen den realpolitiske tilnærmingen til IP hevder de «egentlige» motivene for USAs militære intervensjoner i Latin-Amerika er bedre forklart sett i lys av sikkerhetspolitiske disposisjoner; i sine analyser av USAs intervensjoner under den kalde krigen, legger de vekt på Truman-doktrinen og på USAs forsøk på å demme opp for internasjonal kommunisme og nasjonale, venstreradikale politiske bevegelser.

Historikeren Alan McPherson (2006) gjennomgår flere av USAs intervensjoner i Latin-Amerika. Han påpeker hvordan mange forfattere anser slike intervensjoner for å være økonomisk motivert. Men dette er ikke hele historien, understreker han, og siterer Guatemalas avsatte president Arbenz, som uttalte:

[The Americans] have used the pretext of anticommunism. The truth is very different. The truth is to be found in the financial interests of the fruit company and the other U.S. monopolies which have invested great amounts of money in Latin America and fear that the example of Guatemala would be followed by other Latin American countries (Arbenz, sitert i McPherson, 2006, s. 38).

Men det er ikke bare kapitalinteresser som lå bak den amerikanske intervensjonen, fortsetter McPherson. Kapitalinteressene var uløselig bundet opp mot kommunistfrykt og oppdemningspolitikk. For Eisenhower, Dulles-brødrene og *The United Fruit Company* var kommunisme og jordreform tilnærmet uadskillelige. At Arbenz eksproprierte områder i Guatemala var *i seg selv* et bevis på kommunistisk innflytelse.

USAs intervensjon i Britisk Guyana er for McPherson et annet tilfelle hvor USA intervenerte for å forhindre kommunistiske sympatier i å bre seg. USA tok i bruk CIA for å felle landets statsminister Cheddi Jagan like etter at han hadde uttrykt sympati for og et ønske om samarbeid med Fidel Castro og Cuba (2006, s. 58). Senere intervenerte USA også i den Dominikanske Republikk, en hendelse som blir påpekt å være på grunn av de kaotiske tilstandene i landet. USA ønsket først og fremst å ha et stabilt regime i landet, hvor hovedmålet var å unngå at landet fikk et venstreorientert regime, demokratisk valgt eller ikke (McPherson, 2006, s. 63). Innblandingen USA foretok seg i Chile var også en hendelse utløst av at et venstreorientert regime kom til makten. McPherson (2006, s. 76) drar her fram hvordan USAs beslutningstakere, spesielt Kissinger og Nixon, anså Allende som en president som kunne påvirke det geopolitiske spillet mot Sovjetunionen i negativ forstand. I tillegg var Allende en trussel ved å være et eksempel på en demokratisk, istedenfor revolusjonær, vei til sosialisme, som for USA betød kommunisme.

Det eksisterer også kilder på hvorfor amerikanske embetsmenn og diplomater anså intervensjon nødvendig for å ivareta USAs nasjonale sikkerhet i Latin-Amerika. Deriblant Henry Kissingers (1970) ønske om inngrep mot det han anså som Allendes USA-fiendtlige kommunistiske regime i Chile, Dean Rusks (1962) argumentasjon for intervensjon mot Cheddi Jagan i Britisk Guyana. Lyndon Johnsons (1965) intervensjon i den Dominikanske Republikk på bakgrunn av den avsatte president Boschs politiske sympatier, og en oppfatning om at amerikanske liv var i fare.

Schoultz (1998) presenterer også en realistisk tilnærming til USAs intervensjoner i Latin-Amerika. Han erkjenner at USAs utenriksminister John Foster Dulles hadde tette bånd til *United Fruit Company*. Men han legger til at USA var bekymret over det de anså som kommunistisk aktivitet i Guatemala lenge før John Foster Dulles ble USAs utenriksminister. Schoultz (1998, s. 361) trekker i tillegg fram USAs intervensjon i Chile som et resultat av at Allende vant presidentvalget. Årsaken var frykten for en domino-effekt hvis de tillot et venstreorientert regime lykkes. Schoultz bruker uttalelsen General Mather kom med foran kongressen to måneder før Allendes valgseier, som eksempel på hvordan USAs beslutningstakere så på situasjonen i Chile: «I just hope it doesn't happen. As you know, our record of recovery of countries that have gone down the drain is practically nil. We haven't gotten any of them back once they have gone» (Mather, sitert i Schoultz, 1998, s. 361).

Noe som gjør at Schoultz skiller seg noe fra de andre jeg har gjennomgått så langt er hans syn på at det er tre utenrikspolitiske interesser USA forsøker å ivareta i sin tilnærming til Latin-Amerika: USAs sikkerhet, ønsket beslutningstakerne har om å tilpasse seg det

innenrikspolitiske klimaet og USAs økonomiske utvikling. Disse tre interessene mener han at alltid er til stede, i en eller annen form og grad, hvorav sikkerhet er den mest sentrale (Schoultz, 1998, s. 367). Om USAs innenrikspolitikks betydning for presidentenes beslutning om å intervensjonere skriver Schoultz, (1998, s. 372):

[P]olitics never stops at the water's edge. If there is domestic political capital to be made by doing something for or to Latin America, then the two-century history of U.S. Latin American relations demonstrates conclusively that someone will do it ...

Russell Crandall (2006) argumenterer på lignende vis når han hevder at USAs intervensjoner i Latin Amerika var motivert av anti-kommunisme. Han tar for seg intervensjonene i den Dominikanske Republik, Grenada og Panama. Crandall (2006, s. 225) konkluderer med at de viktigste drivkreftene bak USAs intervensjoner var konkrete trusler enten mot USAs nasjonale sikkerhet eller amerikanske statsborgere. Crandall (2006, s. 37) skriver at det er viktig å se USAs intervensjon i den Dominikanske Republik i lys av at landet *kunne* ha vendt seg mer mot USA, hvis de ikke intervensjonerte. I likhet med den Dominikanske Republik, var USAs intervensjon i Grenada også et resultat av det USA anså som kommunistisk aktivitet, men også et økende trusselbilde mot amerikanske statsborgere og Grenadas geografiske plassering (Crandall, 2006, s. 108). USAs invasjon i Panama var av sikkerhetspolitisk karakter: både for å beskytte amerikanske liv og for å sikre Panama-kanalen, som har stor strategisk betydning for USA. Panamas sterke mann Manuel Noriega var også ansett for å være ustabil, samt skadelig gjennom å være delaktig i internasjonal narkotikahandel (Crandall, 2006, s. 171).

At det innenrikspolitiske klimaet påvirket USAs presidenter i beslutningen om å intervensjonere i Latin-Amerika støttes av Michael Grow (2008). Grow gjennomgår intervensjonene i Guatemala (1954), Cuba (1961), Britisk Guyana (1963), den Dominikanske Republik (1965), Chile (1970), Nicaragua (1981), Grenada (1983) og Panama (1989). I samtlige trekker Grow (2008, s. 188-194) konklusjonen om at det ikke var trusler til nasjonens sikkerhet eller økonomiske interesser som var avgjørende i at det ble intervensjonert, men at intervensjonene heller var del av en symbolsk geopolitisk «sjakk-match» i det hvite hus for å projisere et bilde av en overveldende styrke til både det amerikanske folk og resten av verden. Dette for å opprettholde både nasjonens og presidentens kredibilitet, hvor signaler, opptredener og oppfatninger fikk høy betydning for valget om å intervensjonere.

1.1.4 Radikalere og realister

Slik jeg ser det er det to tilnærminger som er dominerende innen å forklare hvorfor USA tyr til militære midler for å tvinge sin vilje gjennom. Den ene, tilhørende realismen, er at USAs sikkerhetspolitiske disposisjoner er hovedårsaken bak de militære intervensjonene. USA ønsker å maksimere sin nasjonale sikkerhet, og at de med utgangspunkt i at det internasjonale samfunnet er anarkisk i natur er det deres relative makt til andre som avgjør hvilke virkemidler de kan ta i bruk for å sikre seg selv. Den andre tilnærmingen er den radikale, som legger vekt på USAs imperialistiske interesser og hevder at USA tar i bruk de midler de har for å knytte andre stater til sitt økonomiske system for å fremme USAs nasjonale kapitalinteresser.

Basert på litteraturgjennomgangen danner jeg meg en forventning om at USAs militære intervensjoner i Latin-Amerika enten drives fram av sikkerhetspolitiske hensyn eller av økonomiske. I oppgaven kommer jeg likevel å ha i mente både Schoultz (1998) og Grow (2008) som i større grad enn mange andre vektlegger innenriks- og symbolpolitikk som viktige drivkrefter til USAs beslutning om å intervenere.

Jeg søker derfor å svare på følgende forskningsspørsmål: *Er det ideologiske, økonomiske eller sikkerhetspolitiske disposisjoner som hadde størst betydning for USAs avgjørelser om å intervenere militært i Latin-Amerika under den kalde krigen?*

Litteraturen er svak på klare definisjoner av intervensjonsbegrepet. For at det skal være mulig å gjøre et utvalg av militære intervensjoner, skal jeg i neste avsnitt drøfte begrepet nærmere. Drøftingen vil vise at «intervensjon» er et bredt begrep som dekker vidt forskjellige politiske fenomener.

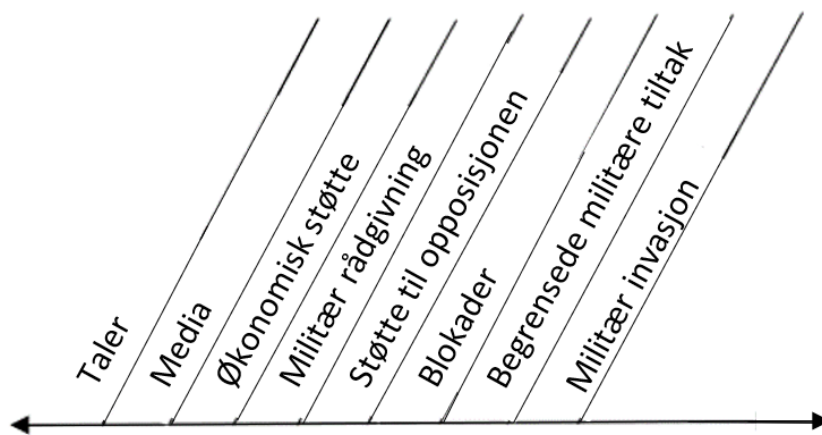
1.2 Begrepsgjennomgang: Intervensjon

Her skal jeg først definere begrepet «intervensjon», deretter drøfte de ulike typer for intervensjon, for så på bakgrunn av dette velge fire tilfeller til studien hvor USA har intervenert. Dette for å se om jeg kan finne en fellesnevner for hvorfor USA velger å intervenere militært, fremfor å bruke andre virkemidler de har til rådighet.

I sin bredeste definisjon er intervensjonsbegrepet enhver handling gjort av en aktør i en stat som påvirker de indre anliggende i en annen stat. Disse handlingene kan ifølge Nye

(2013, s. 209) plasseres på et spektrum hvor man rangerer de ulike typene intervensjon etter bruken av tvang. De ulike typene intervensjonene som nevnes av Nye på dette spekteret ser man i figur 1:

Figur 1: Mange former for intervensjon: fra svakeste til sterkeste form

Kilde: Bearbeidet fra Joseph Nye, 2013, s. 209

Helt til venstre i denne figuren ser man den typen intervensjon som innebærer lavest bruk av tvang på staten den blir rettet mot, nemlig bruk av ord. Taler, diskusjoner og/eller samtaler er vanlige verktøy i storpolitikken, utført for å påvirke politikken i en annen stat. Av de mest kjente eksemplene på denne mildeste formen for intervensjon, kan nevnes John F. Kennedy tale i Berlin i 1963. Under Den kalde krigen lå Berlin i det sovjetkontrollerte området av Tyskland. Kennedy reiste dit for å påvirke den tyske befolkningen generelt og berlinere spesielt ved å minne dem om viktigheten av den transatlantiske alliansen og forsikre dem om at USA alltid ville stille opp for å beskytte dem (Smyser, 2010, s. 3). Et annet kjent eksempel er talen som Ronald Reagan holdt ved Berlinmuren i 1987 hvor han uttrykte et ønske om å få Gorbatsjov med på å liberalisere Øst-Europa og Sovjetunionen (Robinson, 2007). Talen som president George H.W. Bush holdt i 1990 da han appellerte til det irakiske folket om å styrte Saddam Hussein, må også regnes som en intervensjon. Det samme gjelder talen som Saddam Hussein holdt i 1999, da han appellerte til folkene i flere arabiske stater om å kaste sine ledere (Nye, 2013, s. 209). Slike retoriske intervensjoner har som regel ikke stor effekt på hva som skjer i staten de blir rettet mot, men de er likevel et intervensjonsmiddel i politikken.

Det samme gjelder for ulike typer propaganda som sendes gjennom radio, TV eller andre medier. Slike sendinger er også basert på ord og bilder, men kan regnes som en mer

omfattende og systematisk form for intervensjon. Disse sendingene tar i bruk ideologisk makt og bruker denne gjerne kontinuerlig. Som eksempel kan nevnes de to supermaktenes radiosendinger under den kalde krigen: «Voice Of America» og «Radio Moscow» tilhørte henholdsvis USA og Russland, og disse radiosendingene hadde som hensikt å påvirke opinionen i andre land. Hensikten var å kritisere og sverte motstanderens regime og rettfærdiggjøre og bygge opp under legitimiteten for egne handlinger.

En tredje – og kraftigere – form for intervensjon er økonomisk støtte. Den tar i bruk materielle midler for å påvirke indre anliggender i en annen stat. Den tar i bruk belønningsmakt. Dette kan gjøres ved å støtte det sittende regimet til å føre politikk som utøvende stat ønsker. USAs økonomiske støtte til El Salvador og Sovjetunionens økonomiske støtte til Cuba er eksempler på bruk av slik belønningsmakt. Begge hadde som mål å påvirke statenes indre politiske anliggender og å knytte dem til sitt eget regime. En slik intervensjon kan gjøres på flere forskjellige måter; man kan for eksempel gå inn med økonomisk støtte til en part som man har tro på at vil gi et gunstig utfall for sin egen del, eller man kan bistå regjeringen med midler til utvikling og/eller utdanning (Nye, 2013, s. 210). Denne formen for intervensjon innebærer ifølge Nye også illegal økonomisk støtte; man kan støtte høytstående personer i en annen stat til å føre en ønsket politikk.

Videre på spekteret av intervensjoner, finner vi en mild form for straffemakt og tvangsmidler i intervensjonene. Her er graden av innblanding større. Et eksempel er militære rådgivere. Under Vietnamkrigen ga USA først økonomisk støtte til Sør-Vietnam for at landet skulle bygge opp et sterkere forsvar mot Nord-Vietnam. Da dette ikke ga det ønskede resultatet, sendte USA militære rådgivere. På 1960-tallet eskalerte denne intervensjonen ytterligere (Nye, 2013, s. 210). Latin-Amerika har flere eksempler på dette, blant annet i 1960 da USA sendte militære rådgivere til Panama for å trene cubanske motstandere av Fidel Castros regime. Et annet eksempel er i 1967 da USA sendte et team med Green Berets til Bolivia for å opptrene bolivianske spesialsoldater i jakten på Ernesto Che Guevara (Klare, 2007). Et tredje eksempel er i 1968 da USA sendte et team med 30 Special Forces-rådgivere til Buenos Aires for å trene argentinske soldater i militære operasjoner relatert til opprør og opprørsstyrker (Klare, 2007).

Å støtte opposisjonen i en annen stat er den neste typen intervensjon på skalaen. Som eksempel har man da USA i 1970 til 1973 kanaliserte økonomiske midler til motstanderne av president Allende i Chile. Intervensjonen i Chile startet dog ikke direkte med å støtte Allendes opposisjon, men først i det som Nye betegner som den nest mildeste formen: bruk

av propaganda gjennom ulike medier. Dette ble deretter oppjustert til pengestøtte til Chiles daværende president Eduardo Frei sin kampanje for å bli gjenvalgt. Frei nektet å bruke sin innflytelse i det kristendemokratiske partiet for å blokkere Allendes ratifisering, men innrømte til flere høyrangerte militæroffiserer at han ikke ville stille seg i opposisjon til et kupp, med en forsiktig implisering om at han muligens ville ønske et slikt kupp velkommen (Kornbluh, 1999). En slik kuppmulighet åpenbarte seg ifølge CIA den 22. Oktober 1970, 12 dager før Allendes presidentskap begynte, men denne muligheten ønsket president Frei da ikke å ta. USA tok etter dette i bruk flere og mer intervenserende midler. Disse tiltakene inkluderte å gi midler til kampanjer hos politiske motstandere av Allende i den chilenske kongressen og ved å kanalisere penger inn til konservative chilenske aviser, samt knytte tette bånd til misfornøyde militæroffiserer. For å skape disse båndene til militæret spredte CIA falsk propaganda som impliserte at den chilenske venstresiden i politikken planla å ta kontroll av militærstyrkene (Kornbluh, 1999). USA gikk også gjennom andre kanaler for å svekke president Allende; de avsluttet multilateral og bilateral utenlandshjelp, jobbet i kulissene for at Verdensbanken for å sørge for at Chile ble diskvalifisert til å få lån som skulle hjelpe landbruket og eventuelt fremtidige lån (Kornbluh, 1999). Salvador Allendes presidentskap varte fra november 1970 til militæret gjennomførte et kupp den 11. September 1973. Militærjuntaens kupp ble ansett som gode nyheter i USA. Mange av de politiske og økonomiske pressmidlene USA hadde innført mot Allende ble nå fjernet, for å sørge for at militærgeneralene raskt kunne konsolidere sin makt (Kornbluh, 1999). Dette innebar blant annet å autorisere nye lån til Chile slik at juntaen kunne dekke behovet for mat i landet, samt å sende militært utstyr. I tillegg til dette viser rapporter, som i lang tid var hemmeligholdt, at Henry Kissinger autoriserte CIA til å hjelpe militærjuntaen på andre områder slik at folk skulle få et positivt bilde av juntaen. Intervensjonen i Chile viser hvordan USA ikke nødvendigvis går til bruk av militær makt. Selv om de svært gjerne ønsker å fjerne noen fra makten så viser denne intervensjonen hvordan de kan sette i gang en rekke tiltak for at de politiske, økonomiske og sosiale forholdene skal ligge til rette for et kupp. Mer nylige eksempler er hvordan Venezuela har brukt oljepenger til å påvirke valg i latin-amerikanske stater (Nye, 2013, s. 210).

Når det kommer til blokade og begrensede militære tiltak tolkes disse to til å være relativt like i graden av tvangsmakt som blir brukt. Blokader blir brukt for å stoppe tilførselen av personell eller utstyr som man mener kan utgjøre en skade eller trussel mot det man ønsker å unngå eller la skje. Starter man derimot en blokade av matimport eller andre livsnødvendige produkter er blokaden regnet som et brudd på Folkeretten. Blokader blir også ansett for å

være en krigshandling, og av de mest kjente blokadene har man blokaden USA gjennomførte i 1962 under Cubakrisen for å hindre Sovjetiske missiler å bli fraktet til Cuba. Blokaden ble dog betegnet som en «karantene» som skulle hindre innbringelsen av Sovjetisk utstyr, men var likevel en begrenset militær handling. Andre eksempler på bruk av begrensede militære midler er luft- eller bakkestyrker som støtter visse grupperinger i en stat eller som hindrer flyaktivitet over et område (Nye, 2013, s. 210). Et kjent, nyere eksempel på sistnevnte er flyforbudet FN innførte over Libya i 2011 for å hindre Gaddafi og hans regime i å foreta seg større militære handlinger.

En fullskala militær intervensjon eller invasjon/okkupasjon er den mest ekstreme formen for intervensjon på skalaen til Nye. Det er den typen som innebærer mest bruk av tvang eller militærmakt mot en annen stat. Skillet mellom begrensede militære midler og en fullskala militær intervensjon viser seg i hvilken type militært personell som tas i bruk og hvilken hensikt som ligger bak. En slik intervensjon innebærer soldater med hensikt til enten å erobre, frigjøre eller reetablere kontroll eller autoritet over et territorium. Dette gjør at en slik intervensjon skiller seg fra begrensede militære tiltak, da formålet med slike intervensjoner er å direkte påvirke det indre politiske landskapet i en annen stat. Eksempler på militære intervensjoner er det mange av. Blant de mest kjente har man Sovjetunionens fullskala-intervensjoner i Ungarn i 1956, Tsjekkoslovakia i 1968 og Afghanistan i 1979. Blant USAs fullskala-intervensjoner kan nevnes Den Dominikanske Republikk i 1965, Grenada i 1983, Panama i 1989 og Irak i 2003 (Nye, 2013, s. 210). Slike fullskala-intervensjoner kan også være multilaterale, slik tilfellet var i Korea i 1952 og NATOs intervensjon i Kosovo i 1999. Dette var FN-sanksjonerte fullskala-intervensjoner, men det var USA som ledet de militære operasjonene.

Som Nye (2013, s. 211) gjør klart dekker intervensjonsbegrepet et svært bredt spekter av handlinger – fra ordbruk via økonomiske belønninger til bruk av tvangs- og militærmakt mot en annen stat. Graden av tvang og maktbruk som blir brukt i de ulike typene intervensjoner har, naturlig nok, en sammenheng med hvor mye av den lokale autonomien i en stat som blir tilsidesatt. Denne sammenhengen fører da også trolig til at stater som ønsker å intervenere gjerne forsøker en eller flere av de mildere formene for intervensjon, før de eventuelt øker bruken tvangs- og maktbruk. Dette er noe man kan se på USAs intervensjon i Chile, som de gradvis økte omfanget av. De behøvde imidlertid ikke å intervenere militært, da de ved bruk av mildere former for intervensjon sørget for at Allendes regime falt.

1.3 Militære invasjonjer i Latin-Amerika

Denne oppgaven har som mål å undersøke drivkreftene og årsakene bak amerikanske militære intervensjoner i Latin-Amerika. Hvor mange militære intervensjoner USA har gjennomført etter andre verdenskrig, på hvilket grunnlag disse ble gjort og hva de resulterte i – er derfor noe som må undersøkes. I tabellen nedenfor har jeg listet alle invasjonene som USA har foretatt etter andre verdenskrig og opp til den kalde krigens slutt. «Invasjon» er her definert som fullskala-intervensjon, som er den mest ekstreme formen for intervensjon på skalaen til Nye. Her har jeg funnet overraskende få tilfeller. Jeg har funnet kun tre eksempler på slik fullskala-intervensjoner i tidsrommet 1947-1990:

Figur 2: USAs invasjonjer i Latin-Amerika, 1947-1990

Årstall	Land	Årsak
1966-67	Den Dominikanske Republikk	Landsatte amerikanske soldater, gjorde slutt på indre stridigheter
1983-84	Grenada	Landsatte soldater, avsatte sittende ledere
1989	Panama	Gikk inn og styrtet Noriega.

Kilde: Bearbeidet fra *History of U.S. Interventions in Latin America*, Becker, 2011

Jeg finner 3 militære invasjonjer i tidsrommet 1947-1990, noe som mange vil oppfatte som overraskende få.

Dette står i relativt stor kontrast til USAs bruk av militære invasjonjer som virkemiddel for å oppnå sine mål før andre verdenskrig. Av eksempler på slike militære invasjonjer har man USAs okkupasjoner av Nicaragua fra 1912 til 1933, Haiti fra 1914 til 1934, den Dominikanske Republikk fra 1916 til 1924 og Cuba fra 1917 til 1933. Andre eksempler på kortvarig invasjon finnes det også flere eksempler på; deriblant Honduras i 1919, Guatemala i 1920, Costa Rica i 1921 og Panama i 1925 (Becker, 2011). USA gjennomførte flere intervensjoner enn de nevnte over, men dette viser at USA grep inn militært i andre staters indre anliggender når de anså det som nødvendig.

En undersøkelse av disse tre militære invasjonene gir trolig ikke et godt nok utgangspunkt for å drøfte hvilke drivkrefter og årsaker som gjør får USA til å bruke den høyeste grad av tvang mot en annen stat. Invasjonen i Panama i 1989 var for eksempel svært

spesiell. Den var ukarakteristisk rask og kortvarig. Hovedmålet var å ta diktatoren Noriega til fange for å stille ham for retten for narkotikaforbrytelser i USA. Invasjonen av Panama kan derfor ses på som en form for «politiaksjon».¹ Dette gjør at jeg bare står igjen med to tilfeller av militære intervensjoner i Latin-Amerika som hadde en viss langvarighet og hensikt om å endre landets indre politiske anliggender, noe som følgelig gir et lite forskningsgrunnlag.

Dette kan løses på flere måter: den ene er å utvide tidsperioden som jeg skal undersøke. En annen er å utvide intervensjonsbegrepet – fra militær intervensjon til begrensede militære tiltak – og på den måten favne flere tilfeller av intervensjon.

En utvidelse av tidsperioden sees ikke på som gunstig, da perioden både før og etter den kalde krigen må kunne sies å være svært annerledes med tanke på strategiske og ideologiske mål. Dette spesielt med tanke på at verdens maktfordeling ble sett på som bipolar under den kalde krigen, men multipolar før og unipolar i en tid etterpå. På grunn av dette sees det derfor ikke på som særlig gunstig å utvide tidsperioden da de drivkreftene og årsakene bak amerikanske (militære) intervensjoner trolig er av en annen natur.

Dette gjør at jeg sitter igjen med alternativet om å utvide intervensjonsbegrepet til å omfatte ikke bare militære intervensjoner, men også «begrensede militære tiltak». Dette vil øke antallet caser. Men, som det viser seg, øker antallet svært lite.

¹ USAs aksjon mot Noriega kan ha mer til felles med Israels bortføring av Adolf Eichmann fra Argentina i 1960 enn med for eksempel USAs invasjon av Grenada i 1983/84.

1.4 Begrensede militære tiltak

Nedenfor har jeg laget en oversikt over tilfeller hvor USA tok i bruk begrensede militære tiltak, lagt sammen med de tre tilfellene av militær invasjon:

Figur 3 (Kumulativ tabell): USAs invasjoner og begrensede militære tiltak i Latin-Amerika, 1947-1990

Årstall	Land	Årsak
1954	Guatemala	Blokade mot skip som skulle til Guatemala
1962	Cuba	
1965	Den Dominikanske Republikk	Landsatte amerikanske soldater, gjorde slutt på indre stridigheter
1981-90	Nicaragua	Plantet miner rundt havner
1983-84	Grenada	Landsatte amerikanske soldater, avsatte sittende ledere
1989	Panama	Gikk inn og styrtet Noriega.

Kilde: Bearbeidet fra *History of U.S. Interventions in Latin America*, Becker, 2011

I denne tabellen ser jeg at Guatemala, Nicaragua og Cuba er tilfeller hvor USA tok i bruk begrensede militære tiltak. Disse tre er alle tilfeller hvor USA allerede hadde prøvd eller ved senere tidspunkt tatt i bruk mildere intervensjonstyper. I denne tabellen finner jeg det fortsatt overraskende at det ikke er flere tilfeller hvor USA har grepet inn, selv ikke de mer kjente intervensjonene i Chile eller Grisebukta i Cuba faller så langt inn under en slik definisjon.

Av de tre intervensjonene hvor USA tok i bruk begrensede militære midler vurderer jeg ikke Cuba til å være et godt nok case. Jeg regner den som atypisk: USAs grunnlag for intervensjon var historisk unikt. USA stod overfor en direkte sovjetisk militær trussel og anså denne som en ekstrem fare for statens og nasjonens sikkerhet. Selv om faren var ekstrem, så medførte ikke Cubakrisen bruk av militære midler annet enn som et storpolitisk spill. Det var et psykologisk spill og en nerveduell, hvor det ikke kom til noen bruk av våpen og soldater, eller til noe tap av liv. Det innebar heller ikke noe brudd på folkeretten eller krenkelse av latin-amerikanske staters autonomi.

1.5 Caseutvalg

Totalt har jeg funnet tre tilfeller av militær intervensjon og tre tilfeller av intervensjoner med bruk av begrensede militære tiltak. Av disse seks har jeg allerede argumentert for at to av disse, henholdsvis pågripelsen av Noriega i Panama og blokaden mot Cuba, faller bort. Dette gjør at jeg står igjen med fire tilfeller; de militære intervensjonene i Den Dominikanske Republik i 1965 og Grenada i 1983-1984, og intervensjonene hvor begrensede militære tiltak ble tatt i bruk: Guatemala i 1954 og Nicaragua i 1981-1990. USAs intervensjon i Nicaragua var både svært langvarig og det kommer ikke tydelig fram om USAs tok i bruk begrensede militære tiltak direkte mot landet, eller om de involverte flyene som bombet mål i Nicaragua tilhørte CIA (Ciment, 2015, s. 479).

Jeg står derfor igjen med intervensjonene i Guatemala, den Dominikanske Republik og Grenada. Dette anser jeg som et godt nok utvalg til å gjennomføre en komparativ casestudie av drivkreftene og årsakene som ligger bak USAs avgjørelse om å intervensjonere i disse statene.

Figur 4: Kart over Sør- og Mellom-Amerika.

Hentet fra *Latin-America*, Kittleson et al., av Encyclopædia Britannica, Inc.

1.6 Metode

Formålet med studien er, som nevnt, å finne årsaker og drivkrefter bak amerikanske intervensjoner i Latin-Amerika. Dette fordrer en metode som muliggjør å studere hva de valgte casene har til felles, og om tilstedeværelsen eller fraværet av en eller flere variabler endrer utfallet, som i dette tilfellet blir det jeg har definert som «militær intervensjon».

Samsvarsmetoden er ifølge Knutsen & Moses (2012, s. 102) den enkleste og minst kompliserte metoden Mill utformet. Metoden er grunnet sitt relativt enkle design regnet for å være underordnet de andre. Dette fordi metoden har en tendens til å føre til empiriske generaliseringer som viser seg å være for enkle eller usanne. Å bruke en slik metode innehar derfor ingen liten risiko. Jeg håper at bruk av en grundig begrepsgjennomgang, historisk kontekstualisering for hver case og til slutt en samlet analyse av hvilke disposisjoner som var utløsende, og eventuelt medvirkende, for valget om militær intervensjon, kan vise at bruken av samsvarsmetoden er forsvarlig.

For den samlede analysen i avslutningen på oppgaven skal jeg gjennom en kvalitativ vurdering av hver case presentere en svært forenklet kvantifisering av det litteraturen indikerer er sentrale årsaker til at USA velger å intervenere. Å sette verdier på kvalitative variabler er ikke problemfritt, og jeg hevder ikke at illustrasjonen jeg representerer et fullkomment bilde av alle hendelser som påvirket valget av intervensjon. Det jeg derimot ønsker å oppnå med en kvantitativ illustrasjon er hvor, basert på datamaterialet jeg har brukt, årsakene til USAs militære intervensjoner i mine tre caser er å finne. Kvantifiseringen vil forhåpentligvis føre til en mer oversiktlig tilnærming til hvorvidt de tre militære intervensjonene USA gjennomførte har klare fellestrekk, eller ikke.

På slutten av hver case går jeg derfor gjennom de fire utvalgte disposisjonene i lys av materialet jeg har brukt. Deretter bruker jeg denne gjennomgangen i analysen for å gjøre en kvalitativ vurdering av hver disposisjon. Kvantifiseringen av disposisjonene gjør jeg på følgende måte:

- Hvis materialet indikerer **ingen** tilstedeværelse, får den verdien **0**
- Hvis materialet indikerer **litt** tilstedeværelse, får den verdien **1**
- Hvis materialet indikerer **vesentlig** tilstedeværelse, får den verdien **2**
- Hvis materialet indikerer **fullstendig** tilstedeværelse, får den verdien **3**

1.6.1 Inndeling av USAs utenrikspolitiske mål

For de tre utvalgte casene har jeg valgt å gjennomgå disse med fokus på strategiske, ideologiske og økonomiske mål som hadde betydning for USAs militære intervensjoner. Med strategiske mål mener jeg sikkerhetspolitiske disposisjoner. Da for eksempel USA i 1962 oppdaget at Sovjetunionen utplasserte kjernefysiske mellomdistanseraketter på Cuba, oppfattet de dette som en direkte militær trussel. Det var frykt for USAs sikkerhet som drev Kennedy-administrasjonen til å innføre en sjøblokade mot Cuba.

Med ideologiske mål mener jeg disposisjoner som tar sikte på å fjerne fremveksten av et USA-fiendtlig, illiberal regime. Dette kaller jeg for disposisjon (a). USAs intervensjon i Chile rundt 1973 kan tjene som et eksempel. USA legitimerte denne intervensjonen med frykten for at et Salvador Allende kunne etablere et sosialistisk regime og føre en anti-amerikansk og illiberal politikk i landet.

Med økonomiske mål mener jeg disposisjoner som tar sikte på å beskytte en fri markedsøkonomi og verne om den private eiendomsretten – og da særlig om amerikanske investeringer og eiendommer. Dette kaller jeg for disposisjon (b). Her kan omfattende landreformer i Guatemala (1953/54) og på Cuba (i 1960/61) og ekspropriasjonene av amerikanske selskaper tjene som eksempler på hendelser som vekket motstand i USA.

Med strategiske mål mener jeg sikkerhetspolitiske disposisjoner. Dette kaller jeg for disposisjon (c). For å definere dette bruker jeg Albert Coll (1997, s. 45), som skriver at USAs sikkerhetspolitiske disposisjoner kan brytes ned til to hovedpunkter; det første er å nøytralisere enhver militær trussel som kan oppstå i Latin Amerika, og punkt to; å forhindre fiendtlige makter i å oppnå innflytelsesmuligheter i regionen, da slikt kan forsterke kapabilitetene disse maktene har til å skade USAs politiske og økonomiske interesser.

Da for eksempel USA i 1962 oppdaget at Sovjetunionen utplasserte kjernefysiske mellomdistanseraketter på Cuba, oppfattet de dette som en direkte militær trussel. Det var frykt for USAs sikkerhet som drev Kennedy-administrasjonen til å innføre en blokade av Cuba.

Dette må betraktes som idealtypiske mål. For i realiteten glir de sikkerhetspolitiske, ideologiske og økonomiske målene over i hverandre. Dette var særlig åpenbart under den kalde krigen. USAs blokade av Cuba var basert på tanken om at Cubas ledere hadde omfavnet en kommunistisk ideologi og dermed lagt seg åpen for å bli utnyttet av sovjetiske ledere som så et snitt til å forbedre Sovjetunionens posisjon i den internasjonale

maktbalansen. Når det gjelder USAs manipulasjoner i Chile rundt 1973, var de drevet av ideen om at Salvador Allende kunne etablere et sosialistisk regime som i sin tur kunne få støtte fra Sovjetunionen – slik Cuba i sin tid hadde fått – og åpne døren for sikkerhetspolitiske utfordringer.

Disse punktene, spesielt de sikkerhetspolitiske og ideologiske, kan ses på som en fortsettelse av Monroe-doktrinen. Denne ble utformet og proklamert av James Monroe i 1823, og sa at fra det tidspunkt av så skulle ikke europeiske stormakter tillates å blande seg inn i nye selvstendige amerikanske nasjoners affærer. Dette innebar med andre ord at både kolonisering av og intervensjon på de to amerikanske kontinentene av andre stormakter ville bli ansett som fiendtlige av USA.

I tillegg til de tre disposisjonene ønsker jeg å introdusere en til: en symbolpolitisk disposisjon som jeg kaller (d). Denne innebærer hvorvidt presidenten ønsket å sende et signal om styrke; til den amerikanske befolkningen, det internasjonale samfunnet og USAs fiender. Et eksempel på dette er Ronald Reagan som sa at bakgrunnen for hans politikk mot de revolusjonære Sandinistaene i Nicaragua ikke bare var ideologisk basert, men med intensjonen «send a message to others in the world that there was a new management in the White House» (Reagan, sitert i Pemberton, 1997, s. 133). Denne disposisjonen skal jeg ikke ha med som et eget kapittel i hver case. Denne vil enten være til stede eller ikke, basert på presidentens offentlige uttalelser om intervensjonen; er den uttalte retorikken bak en intervensjon at USAs interesser var truet, vil jeg ikke anse disposisjon (d) for å være til stede. Er derimot den uttalte retorikken at presidenten ønsket, i tillegg til tilstedeværelse av en eller flere av de tre andre disposisjonene, å sende et signal eller symbolisere styrke eller handlekraft – regner jeg disposisjon (d) for å være til stede.

Denne oppgaven ønsker å finne ut *hva* som gjorde at USA intervenerte. Om det var én av disse disposisjonene som var utløsende for en militær intervensjon, eller om det er slik at to eller flere av disse faktorene var til stede før intervensjonen.

I USA er det presidenten som til syvende og sist tar beslutningen om bruk av militær makt. Han tar imidlertid ikke beslutningen helt alene, men handler på råd fra andre aktører. Hvilke aktører er det som deltar i disse beslutningene? Denne oppgavens formål er å identifisere hvilke hoveddisposisjoner som har bidratt til å drive fram presidentens beslutning om militær intervensjon. Jeg vil gå nærmere inn på beslutningsprosessen som gikk forut for intervensjonen og vurdere hvilke individer, grupper eller land som kan ha hatt innflytelse på

presidentens beslutning om militær intervensjon. På denne måten håper jeg å fange opp noe av det interne samspeillet mellom ulike aktører i amerikansk utenrikspolitikk.

For at det skal være mulig å forstå de militære intervensjonene i Guatemala, den Dominikanske Republikk og Grenada på en mer helhetlig måte er det avgjørende å forstå det historiske forløpet til intervensjonene og hvordan forholdene i landene var pre-intervensjon. I casene skal jeg derfor gjennomgå hendelser knyttet til de tre utenrikspolitiske disposisjonene som jeg ovenfor koblet til årsakene for intervensjon; ideologiske, økonomiske og sikkerhetspolitiske. Jeg skal også gjøre en vurdering av den symbolpolitiske disposisjonen i slutten på hver case. Denne baseres på hvilke uttalelser daværende president og hans administrasjon ytret. Dette for å knytte det jeg anser som faktorer og forhold som enten direkte eller indirekte kan ha medvirket til at USA valgte å intervenere. Etter gjennomgangen av de historiske og politiske situasjonene i de tre casene skal jeg knytte casene inn mot relasjonene de hadde til USA. Avslutningsvis skal jeg kort diskutere og drøfte det jeg har funnet; hva ser tilsynelatende ut til å være utløsende disposisjon for USAs valg om å intervenere, om det er en? Og hvilke disposisjoner har eventuelt hatt en medvirkende rolle til at det ble en intervensjon?

DEL II:

CASEGJENNOMGANG

2.0 Intervensjonen i Guatemala

Som en tidligere spansk koloni hadde ikke Guatemala særlig mye industri eller andre næringer som førte til økonomisk vekst. Store deler av landets økonomi omhandlet dyrking av frukt, kaffe og andre råvarer som var etterspurt i den vestlige verden. Disse materialene var eid av det som betegnes som aristokratiet, som gjennom politisk innflytelse og påvirkning på sittende diktatorer kunne forme politikken til sine ønsker. Det som kunne skille diktatorene fra hverandre politisk var som regel et ulikt syn på behandlingen av urbefolkning og religion (Stansifer et al., 2021). Bruddet med aristokratiet kom i 1876 med president Barrios, som også åpnet opp landet for utenlandske investorer. Presidentene etter Barrios førte stort sett den samme linjen, deriblant Estrada Cabrera som oppmuntret til forbedringer i landbruk, ga konsesjoner til The United Fruit Company, fortsatte arbeidet med infrastruktur og gjorde forbedringer innen helse og utdanning (Stansifer et al., 2021). Etter Cabreras avgang ble presidentembetet holdt av en serie presidenter som holdt makten på kaffeelitens premisser, før General Jorge Ubico gjennomførte et militærkupp og ble president i 1931.

Figur 5: Kart over Guatemala,

Hentet fra *Guatemala*, Stansifer et al., av Encyclopædia Britannica, Inc.

2.1 Historisk kontekst - diktatur, revolusjon og demokrati

Ubico var opptatt av økonomisk utvikling, og spesielt, forbedringer og diversifiseringer innen landbruk. Til tross for denne fremgangen opplevde ikke folket noen økt form for frihet, og søkelyset på materialisme og militær undertrykkelse gjorde situasjonen vanskelig. Ikke enklere ble det da andre verdenskrig brøt ut, da mer av landets ressurser ble sentralisert på færre hender (Stansifer et al., 2021).

2.1.1 Revolusjonen i Guatemala

Den guatemalanske revolusjonen sies ifølge Grieb (s. 24, 1976) å være en todelt og kompleks revolusjon. I første omgang var opprøret mot Ubico og militærjuntaen en motstand som startet blant sivilbefolkningens middelklasse – og som feilet i å felle militæroligarkiet. Årsaken til at revolusjonen først feilet var at militæroligarkiet viste seg å være dyktige til å møte noen av kravene til opprøret og at de skiftet ut flere av lederne sine. Til tross for at de gjorde endringer i ledelsen, blant annet å fjerne Ubico, førte ikke dette til vesentlige endringer i maktbalansen i Guatemala. Det andre opprøret på høsten i 1944 var langt mer spesielt; dette var et opprør støttet av yngre militæroffiserer (Grieb, 1976, s. 24). De nye militære lederne favoriserte endring – i form av demokrati, borgerrettigheter, gjorde politisk organisering i form av partier og organisasjoner lovlig. Den nyvalgte presidenten Juan José Arévalo og hans administrasjon jobbet mot å møte de mål og ønsker revolusjonen hadde. Dette ble gjort i form av det ovennevnte som rettigheter og politisk organisering, men også et sosialt sikkerhetssystem, arbeiderrettigheter og en sterkere støtte og oppmuntring til urbefolkningen om å organisere seg for å fremme sine interesser. Med sine tiltak overførte Arévalo i prinsippet mye av den politiske makten fra militæret og over til den populistiske bevegelsen, hvor organisert arbeid var det viktigste elementet (Stansifer et al., 2021). Til tross for at Arévalo var en antikommunist, hadde gjort det kommunistiske partiet ulovlig og kastet ut ledere for den kommunistiske bevegelsen, insisterte han på at sivile rettigheter skulle bli opprettholdt. Dette betød at kommunister også fikk lov til å uttrykke sine meninger og til å søke politisk støtte for sine meninger.

2.1.2 Presidentvalg – Jacobo Arbenz kommer til makten

Ved neste valg stilte Jacobo Arbenz, en av lederne blant de yngre militæroffiserene, som kommunistene skal ha støttet, til presidentvalg – et valg han vant. Arbenz, med godkjenning fra Nasjonalkongressen gjennomførte en landreform i 1952 som ga staten tillatelse til å ekspropriere ukultiverte landområder fra store landeiere over en viss størrelse for at disse områdene skulle re-distribueres til bønder som ikke eide eget land (Stansifer et al., 2021). Personer eller selskaper som ble påvirket av dette ble kompensert med statsobligasjoner. Et av selskapene som ble truffet hardest av denne reformen var The United Fruit Company (heretter kjent som UFCO), som ble fratatt 947 kvadratkilometer. Disse landområdene hadde UFCO tenkt til å bruke i fremtiden. Andre reformer traff også utenlandske selskaper hardt; Arbenz gjennomførte flere policyer med mål om å knuse monopoler. Her er igjen UFCO nevnt som et av selskapene som ble truffet; de kontrollerte transporten av Guatemalansk import og eksport ved at de eide det som var kjent som «International Railway of Central America (IRCA)», samt at selskapet eide havnen i Puerto Barrios og skipsflåten «The Great White Fleet), som fraktet det meste av varer til og fra Guatemala (Moye, 1998 s. 45).

Arbenz hadde aldri direkte kontakt med Sovjetunionen; han var i realiteten en guatemalansk nasjonalist med et mål om å sementere makt og innflytelse over til bønder og arbeidere. Ifølge Moye (1998, s. 46) mener til og med Marxist-Leninistiske forfattere at Arbenz' mål var å støtte de «smålige borgerskapelige demokratene», og at han skilte seg fra kommunistene både ideologisk og politisk.

2.2 Guatemalansk kommunisme – sett gjennom amerikanske øyne

Til forskjell fra Arbenz trodde ikke USA-administrasjonen at kommunisme var best kontrollert i det åpne og at de sosiale reformene Arbenz gjennomførte ville gjøre kommunisme mindre appellerende for befolkningen i Guatemala. For USA var ikke kommunisme noe som kunne være på et nasjonalt plan; den var internasjonal og styrt fra Moskva, noe som gjorde at de anså guatemalansk kommunisme for å være undergravende for landets demokrati.

2.2.1 USAs skepsis til Guatemalas ledelse øker

Mistroen på at Guatemala kunne holde kommunismen på trygg avstand ble oppsummert i et sitat fra USAs ambassadør John Peurifoy, som sa: «If the president is not a Communist he will certainly do until one comes along» (Moye, 1998, s. 46). Den amerikanske utenriksministeren John Foster Dulles, CIAs direktør Allen Dulles og President Dwight Eisenhower hadde også sterke meninger om kommunismens skadepotensiale. Ifølge Moye (1998, s. 47) var presset på amerikanske politikere til å vise at de var imot kommunisme stort. Dette medførte ofte til at USA foretrakk høyre-radikale diktatorer fremfor venstre-radikale, samt at de jobbet imot reformatorer i andre stater i favør sterke autokrater.

En av årsakene til at USA foretrakk høyre-radikale diktatorer fremfor venstre-radikale springer trolig ut fra synet på at kommunisme ikke eksisterer som et nasjonalt fenomen, men at den i seg selv er en global ideologi; som kommunist skal hele verdens arbeidere frigjøres fra borgerskapet, eller kapitaleierne. Kommunist har derfor en plikt til å spre kommunisme for å frigjøre alle og enhver arbeider. Dette resonnementet følges også i synet på sosialister; det har tradisjonelt vært typisk for USA å anse sosialistisk politikk for å være dømt til å feile. Når dette skjer; at befolkningen har fått det verre grunnet feilslått politikk, ble USA bekymret for at den gitte staten skulle snu seg til Sovjetunionen for økonomisk støtte.

2.2.2 Guatemalas våpenkjøp utløser alarm i USAs administrasjon

Statssekretær Dulles' personlige og politiske mål for Guatemala hadde tre hovedelementer; han så et behov for et «religiøst korstog» mot ateistisk kommunisme, en ideologisk kamp for et fritt marked og en politisk kamp mot Sovjetisk ekspansjonisme (Moye, 1998, s. 47). Allen Dulles, John's bror og direktøren i CIA, hadde som nevnt også sterke anti-kommunistiske meninger. Disse anti-kommunistiske meningene ble ikke mindre den 22. April 1954, da Allen Dulles fikk beskjed om at «The Communists now effectively control the political life of Guatemala». Det som, ifølge Allen Dulles (Dulles, 1963, s. 116) avgjorde at han selv, sin bror John Dulles, President Eisenhower og ambassadør Peurifoy virkelig anså Guatemala som styrt av kommunistene var da Arbenz' regjering valgte å kjøpe sovjetiske våpen fra Tsjekkoslovakia i 1954. Allen Dulles skrev senere i boken «*The Craft of Intelligence*» at USA ikke kan:

shy away from [the] responsibility of continuing efforts to. . .restore freedom of choice to the people. . . This issue [is]. . . important to our survival [and] has been forced upon us by Soviet action. . .The Communists have left us little choice except to take counteraction. . .to meet their aggressive moves. . . We cannot safely stand by and permit the Communists. . .to take over the Free world slice by slice.

(Dulles, 1963, s. 217)

Forutsatt at disse uttalelsene om kommunismen og Guatemala stemmer, er dette en forklaring som gir en sammenheng mellom det USA anser som en stat positiv til kommunistisk innflytelse og at de velger å intervenere i slike stater. Så langt har jeg gjennomgått noen av de individene som hadde noe å gjøre med valget om intervensjon i Guatemala. I det neste kapitlet skal jeg gjennomgå den økonomiske situasjonen i Guatemala, både med hensyn til den politiske økonomien, handelsavtaler og hvordan dette påvirker både befolkningen, bedrifter og styresettet i Guatemala, samt hvordan dette påvirket Guatemalas forhold til USA og andre stater.

2.3 USAs økonomiske interesser i Guatemala; en årsak til intervensjon?

I metodekapittelet definerte jeg hva som menes med økonomiske mål; dette er disposisjoner som tar sikke på å beskytte en fri markedsøkonomi og verne om den private eiendomsretten – spesielt med hensyn til amerikanske investeringer og eiendommer. Landreformen og ekspropriasjonen som ble gjennomført i Guatemala ble nevnt i innledningen som et eksempel på politikk som rammet amerikanske interesser og eiendomsrett. Fokuset i dette kapittelet blir å undersøke den økonomiske politikken som ble gjennomført i Guatemala i perioden 1950-1954. Dette med hensyn til hvilken politikk som brøt med den frie markedsøkonomien og den private eiendomsretten, samt hvordan USAs økonomiske interesser ble truffet av politikken.

2.3.1 Guatemalas økonomiske politikk 1950-1954

For å forstå Guatemalas økonomiske politikk i perioden er det nødvendig å spore noe av det økonomiske og politiske reformarbeidet noen år tilbake. Som nevnt i innledningen om Guatemala ble en rekke reformer gjennomført etter revolusjonen i 1944 for å bedre arbeidsvilkårene til store deler av befolkningen. Eksempler på dette er reformer innen skole, helse, utbygging av boliger og en introdusering av minstelønn. Flere av disse reformene nådde likevel ikke ut til de mer rurale områdene i Guatemala, hvor arbeiderrettighetene fortsatt ikke ble noe særlig forbedret. Størsteparten av arbeiderne i rurale strøk var fra urbefolkningen, og var ifølge Britnell (1951, s. 477) ofte utsatt for rasisme og hard behandling fra plantasjeeierne. Landet var med andre ord fortsatt preget av landeiere som eide store deler av den mest fruktbare jorden, samt en arbeiderklasse og urfolk som eide svært lite. En rekke flere tiltak ble forsøkt gjennomført, deriblant opprettelsen av en «jordbrukskoloni» i ubebodde områder, ekspropriasjonen av områder eid av det tidligere militærregimet og at staten i noen tilfeller kjøpte privateide landområder som de delte ut til bønder i området. Totalt sett representerte ikke disse tiltakene et offisielt statlig program, men må heller regnes som enkelthendelser (Handy, 1994, s. 80). For å få til å løse de vedvarende problemene med stor fattigdom mente revolusjonspartiet (PAR), arbeidsforbundet (CTG) og bøndenes forbund at det var det behov for en større jordreform der arbeiderne hadde flere muligheter til å forsørge seg (Handy, 1994, s. 81). Arévalo var dog skeptisk til å velge en løsning der staten skulle ta områder fra private eiere. På sitt politiske program hadde Arévalo

lovet sosiale, økonomiske og politiske reformer, men på samme tid vektla han at endringene ville komme gradvis (Immerman, 1982, s. 51). At Arévalo ikke ønsket å ta i bruk radikale reformer handlet spesielt om tre årsaker; det første var at hans form for «spirituell sosialisme» (Immerman, 1982 s. 48) raskt kunne få stempel som kommunisme. Det andre hensynet var at Arévalo ønsket å opprettholde utenlandske investeringer til Guatemala, da Arévalo anså disse for å være avgjørende for en rask vekst i økonomien. Den tredje årsaken var at de store landeierne fortsatt hadde betydelig makt, og derfor var det for ham viktig å få med seg middelklassen på de mer moderate reformene før større steg ble tatt (Immerman, 1982, s. 51-53).

Jacobo Arbenz fortsatte arbeidet med å re-distribuere midler, og lyktes som nevnt i innledningen med å vedta jordreformen i 1952. Tidspunktet for reformen kom som følge av et press fra de ulike arbeiderorganisasjonene og Arbenz politiske ståsted som var noe mer mot venstresiden enn Arévalos. Med reformen ønsket Arbenz å gi større deler av befolkningen muligheten til å dyrke eget land, noe som også medførte en viss overføring av økonomisk og politisk makt til disse gruppene. Årsaken til at jordreformen var av vesentlig betydning var at den påvirket den største industrien i Guatemala; landbruket. Tall samlet inn for 1950 viser at industrien sysselsatte 75% av arbeidsstyrken, stod for 57% av bruttonasjonalproduktet og 95% av verdien på Guatemalas eksport (Britnell, 1951, s. 471).

2.3.2 USAs oppfatning av reformarbeidet i Guatemala

For at det skal være mulig å vise hvordan USA tolket den politiske økonomien i Guatemala anser jeg det som nødvendig å vise de differerende oppfatningene som i realiteten eksisterte innad i det amerikanske statsapparatet. Dette på den basis av at reformarbeidet i Guatemala pågikk over flere år, og gradvis tiltok i hvor omfattende det var. På en slik måte håper jeg å få belyst noe av arbeidet som pågikk i kulissene fra USAs side. Samtidig kan en slik gjennomgang gi en mulighet til å se hva som foregikk innen den økonomiske politikken i Guatemala på det tidspunktet USA intervenerte sammenlignet med hvordan situasjonen var pre intervensjon.

I 1947 ble en lov innført som sa at alle industriarbeidere hadde rett til å organisere seg, og at arbeidsgivere med flere enn 500 ansatte var som industri å regne. UFCO mente de ble urettferdig behandlet og tok kontakt med Statsdepartementet for hjelp til å forhandle med Arévalo og den guatemalanske staten. Departementet svarte med å stille den amerikanske

ambassaden til disposisjon for UFCO. USAs oppfatning av det økonomiske reformarbeidet som pågikk i Guatemala kommer tydelig fram i et sitat fra førstesekretæren på den amerikanske ambassaden i Guatemala: «If the Guatemalans want to handle a Guatemalan company roughly that is none of our business, but if they handle an American company roughly it is our business» (sitert i Cullather, 1994, s. 8). Ambassaden lyktes ikke med å endre den økonomiske politikken, og UFCO begynte deretter med lobbearbeid rettet mot kongressen og byråkrater om at det UFCO anså som angrep på sine private verdier var et bevis på kommunisme. I 1950 ble et møte arrangert mellom en representant for UFCO og Thomas Mann, sjefen for statsdepartementets avdeling for saker relaterte til Sentral-Amerika, der Mann uttrykte at det var liten grunn til bekymring (Cullather, 1994, s. 9). Mann og hans kolleger mente Arbenz var en konservativ populist som var mer opptatt av egne interesser, samtidig som Guatemala var knyttet til USA gjennom både økonomiske og militære samarbeid (Cullather, 1994, s. 9). Etter et skuffende møte UFCO hadde med Mann tok de kontakt med Allen Dulles, sjefen for CIA, der igjen la fram det de anså som bevis på kommunisme i Guatemala. Dulles og flere i CIA var av samme oppfatning som UFCO, men uten føringer fra statlig hold hadde ikke CIA mulighet til å foreta seg noe.

I 1951 ødela en orkan en stor del av UFCOs plantasje «Tiquisate», hvor selskapet så seg nødt til å suspendere 4 000 arbeidere. Videre annonserte UFCO at de ikke kom til å åpne plantasjen igjen før de hadde gjennomført en studie av forretningsklimaet. Domstolene beordret UFCO til å innsette arbeiderne igjen, noe selskapets visepresident Walter Turnbull ignorerte. Turnbull la fram et ultimatum: dersom myndighetene ikke garanterte null lønnsvekst over de neste tre årene og lot selskapet unngå noe av den innførte arbeidsretten, ville UFCO stoppe mer av aktiviteten sin i Guatemala (Cullather, 1994, s. 11). For å vise at de mente alvor stoppet de passasjerstrafikken de hadde mellom USA og Guatemala. Det amerikanske justisdepartementet hadde helt siden 1908 og fram til 1951 gjennomført flere etterforskninger av UFCOs atferd; inkludert prisfiksing, prisdumping for å skade konkurrenter og manipulering av skipstrafikk for å hindre konkurrenter i å frakte sine produkter (National Security Council Planning Board, 1953).

Den siste etterforskningen konkluderte først med at USA burde gå til sak mot UFCO, før de senere anbefalte andre løsninger grunnet den politiske og økonomiske situasjonen i Guatemala. Justisdepartementet var av den oppfatning at en sak mot UFCO ville skade USAs økonomiske og politiske interesser da en slik handling ville legitimere Guatemala og Arbenz' ekspropriering ytterligere. Departementet var også bekymret for hvilket signal dette ville gi til andre latin-amerikanske stater; nasjonalisering, brudd på privat eiendomsrett og mer

ekspropriering. Et slikt utfall ville ikke bare svekke amerikanske selskaper. Det ville også svekke USAs kontroll på strategiske ressurser, nettverk, samt mulig styrke nasjonalisters og kommunisters politiske innflytelse i andre stater (National Security Council Planning Board, 1953). USAs hjelp til UFCO må derfor sees i et annet lys enn i rene økonomiske former; målet for administrasjonen var ikke bare å hjelpe UFCO, men å bruke UFCO til å hindre spredningen av det de anså som anti-amerikanske handlinger i hemisfæren (Cullather, 1994, s. 11).

USA var med andre ord bekymret for ringvirkningene de sosiale og økonomiske reformene hadde. Spesielt landreformen som USA mente brøt med eiendomsretten og som truet private investeringer ble ansett som farlig. Hittil indikerer empirien at USA ikke foretok handlinger ut ifra økonomiske interesser, men at de anså den økonomiske politikken, spesielt reformarbeidet, for å være en mulig sikkerhetspolitisk trussel. Dette vises spesielt i hvordan USAs Justisdepartement utsatte å sikte UFCO for forbrytelser de hadde begått, på bakgrunn av at en slik siktelse kunne skade USAs sikkerhets- og-utenrikspolitiske interesser i regionen. En kan stille spørsmål hvorvidt en siktelse mot UFCO hadde funnet sted hvis landreformen ikke ble vedtatt og at Arbenz ikke ble ansett for å være en kommunist. Det meste tyder likevel på at det ikke var økonomiske interesser som spilte en avgjørende rolle for at USA valgte å intervensere i Guatemala, men heller en frykt for å miste kontroll på viktige sikkerhetspolitiske mål.

2.4 USAs strategiske mål; en årsak til intervensjonen i Guatemala?

Med tanke på at USA anså kommunisme for å være en trussel mot «Vesten» og tilhørende styresett og økonomiske system er det viktig å forstå hvilke sikkerhetspolitiske disposisjoner USA hadde. Som definert inneholder USAs sikkerhetspolitiske disposisjoner to hovedpunkter: det første er å nøytralisere enhver militær trussel som kan oppstå i Latin Amerika, og punkt to; å forhindre fiendtlige makter i å oppnå innflytelsesmuligheter i regionen, da slikt kan forsterke kapabilitetene disse maktene har til å skade USAs politiske og økonomiske interesser.

2.4.1 Situasjonen i Guatemala - en sikkerhetstrussel

Nevnt i kapittelet om guatemalansk kommunisme reagerte USA sterkt på Guatemalas kjøp av sovjetiske våpen fra Tsjekkoslovakia. En slik handling, avhengig av størrelse på våpenkjøpet, kan være nok til å bryte med USAs sikkerhetspolitiske interesser. Med tanke på hvor dårlig standard det var på det Guatemalanske militæret var det ikke selve våpenkjøpet som for USA var problematisk. Alle stater fornyer, oppgraderer eller kjøper mer militært utstyr og våpen med jevne mellomrom. Tas det med i beregningen den indre uroen som Guatemala hadde vært gjennom i årene før og hvor nytt demokratiet i landet var, er det lite sannsynlig at USA anså Guatemala som en mulig fremtidig militær trussel. Når det gjelder USAs andre sikkerhetspolitiske mål, altså at de søker å forhindre fiendtlige makter i å oppnå innflytelsesmuligheter i regionen, kan våpenkjøp ha en vesentlig betydning. Ved slike kjøp er det sannsynlig å tro at *hvem* landene i Latin-Amerika kjøper våpen fra har mye å si for hvordan USA reagerer. Guatemala stod dog i en vanskelig situasjon; USA hadde i 1947 innført en handelsembargo på salg av våpen til Guatemala i 1947 som et motsvar til Guatemalas skepsis til å signere Rio-avtalen (Inter-American Treaty of Reciprocal Assistance).

Grunnet den økende trusselen Arbenz og hans administrasjon følte fra USA og deres allierte fra og med 1952 ble de etter hvert desperate etter å kjøpe godt nok militært utstyr og våpen. Guatemala henvendte seg blant til både Mexico og Argentina i Latin-Amerika og Storbritannia og Italia i Vest-Europa, men USAs våpenembargo medførte at Guatemala fikk avslag (Perutkas, 2013, s. 104). Til slutt henvendte Guatemala seg til en stat de tidligere hadde handlet mye med, og som var utenfor USAs innflytelsessfære; Tsjekkoslovakia.

Både Dulles-brødrene, Eisenhower og ambassadør Peurifoy fikk, som nevnt i kapittelet om USAs syn på guatemalansk kommunisme, den oppfatningen at våpenkjøpet var den «endelige» bekreftelsen på at Guatemala var på vei til å åpne opp for innflytelse fra Sovjetunionen. Med tanke på maktbalansen i verden på dette tidspunktet, den stadig mer tilspissede situasjonen mellom USA og Sovjetunionen og kampen om innflytelse de to imellom, anså USA det som kritisk å hindre Sovjetunionen i å oppnå fotfeste på kontinentet.

2.4.2 USAs sikkerhetspolitikk: Latin-Amerika og Guatemala

Pakten «Inter-American Treaty of Reciprocal Assistance» ble signert og ratifisert av samtlige amerikanske republikker i 1947. Avtalen formaliserte og videreførte en uformell sikkerhetspakt som eksisterte mot Tyskland og Japan under den andre verdenskrig. Pakten gikk hovedsakelig ut på at de amerikanske republikkene sammen skulle forhindre fiendtlige makter i å utøve aggresjon mot resten, være seg eksterne eller fra innsiden av alliansen (Palmowski, 2008). Alliansen var av de fleste medlemsstatene for å være en multilateral mekanisme for å opprettholde fred og stabilitet i regionen. USA derimot, så på alliansen som en allianseblokk mot spredningen av kommunismen (Palmowski, 2008). Pakten sammenfalt i praksis med den hensikten Truman-doktrinen hadde; USA skulle ha som mål å støtte alle frie nasjoner som prøvde å motstå undertrykkelse fra så vel utenlandske krefter som minoriteter i landet. Hensikten med en slik sikkerhetspolitisk doktrine var å motarbeide kommunistisk innflytelse (Sirevåg, 2017). Truman-doktrinen er å anse som en videreføring av Monroe-doktrinen, men med en tilpasning for å svare bedre til de politiske forholdene for sin tid.

Den inter-amerikanske pakten om gjensidig assistanse kan på bakgrunn av sitt innhold ha fungert som en legitimeringsmekanisme for USA når det kom til det å stoppe framveksten av grupper, ideologier og/eller andre staters innflytelse i regionen. Kobles denne alliansen opp mot USAs sikkerhetspolitiske mål forklarer dette noe om hvordan USA avventet med å intervensjonere militært i Guatemala før i 1954 da de Sovjetiske våpnene fra Tsjekkoslovakia var et faktum.

Før USA valgte å intervensjonere i 1954 så var det som nevnt et splittet syn på hva USA burde foreta seg mot Guatemala. Det var hovedsakelig to hovedspørsmål saken dreide seg om: Guatemalas styresett og hvorvidt Guatemala ønsket å knytte seg til Sovjetunionen. Hvordan USA skulle håndtere det som ble oppfattet som fiendtlig atferd var det i

begynnelsen uenigheter om. Rapporter fra CIA og andre innen etterretningen tenderte mot å argumentere for en tidlig inngripen i Guatemala, mens det blant andre offentlige tjenestemenn, spesielt i Statsdepartementet ble ønsket en mer forsiktig tilnærming. Byrået for Inter-Amerikanske Affærer ville unngå en situasjon de anså som «the spectacle of the elephant shaking with alarm before the mouse» (Haines, 1995, s. 3). De byråene, departementene og offentlige tjenestefolkene som mente at USA skulle være forsiktige ønsket heller å ta i bruk mildere former for intervensjon mot Guatemala. Ønsket var å føre en streng politisk linje, samtidig som assistanse til Guatemala skulle bli holdt igjen og at militært samarbeid med de nærliggende statene El Salvador, Nicaragua og Honduras skulle gjøres mer konkret.

Selv om Statsdepartementets syn på hvordan situasjonen med Guatemala skulle håndteres ble USAs offisielle politiske linje, støttet Truman-administrasjonen CIAs syn på situasjonen. Dette medførte til utviklingen av det skjulte handlingsprogrammet designet til å avsette Arbenz fra makten, kjent som PBFORTUNE (Haines, 1995, s. 3).

Den nicaraguanske presidenten Anastasio Somoza, under et besøk til Washington i 1952, sa seg villig til å hjelpe med å fjerne Arbenz fra makten. Noe også Honduras og El Salvador stilte seg bak. Flere løsninger ble diskutert, blant annet snikmord av presidenten og viktige støttespillere, opptreningen av drapsgrupper og hvordan kommunistene skulle få skylden for en slik gjennomføring. Forslaget om å snikmyrde Arbenz kom fra Castillo Armas, eksilgeneralen som USA hadde pekt ut til å lede et eventuelt opprør mot Arbenz. CIA innlemmet likevel dette inn i mulige planer som kunne bli satt i spill. PBFORTUNE ble godkjent og igangsatt 9. September 1952, og CIA begynte arbeidet med å oppruste Castillo Armas. Før utstyret og våpnene kom fram så hadde nyhetene om operasjonen begynt å spre seg. USAs utenriksminister Acheson fryktet at operasjonen holdt på å bli avslørt, og varslet CIA 8. Oktober om at PBFORTUNE ble terminert (Cullather, 1994, s. 19). Acheson var bekymret for konsekvensene av en slik avsløring, da dette ville påvirke «the Good Neighbor policy» utformet av president Roosevelt og assistansepakten fra 1947 (Perutka, 2013, s. 103). CIA fortsatte til tross for dette med å støtte Castillo Armas og hans rebellstyrke i håp om at det på nytt skulle settes i gang arbeid med å avsette Arbenz.

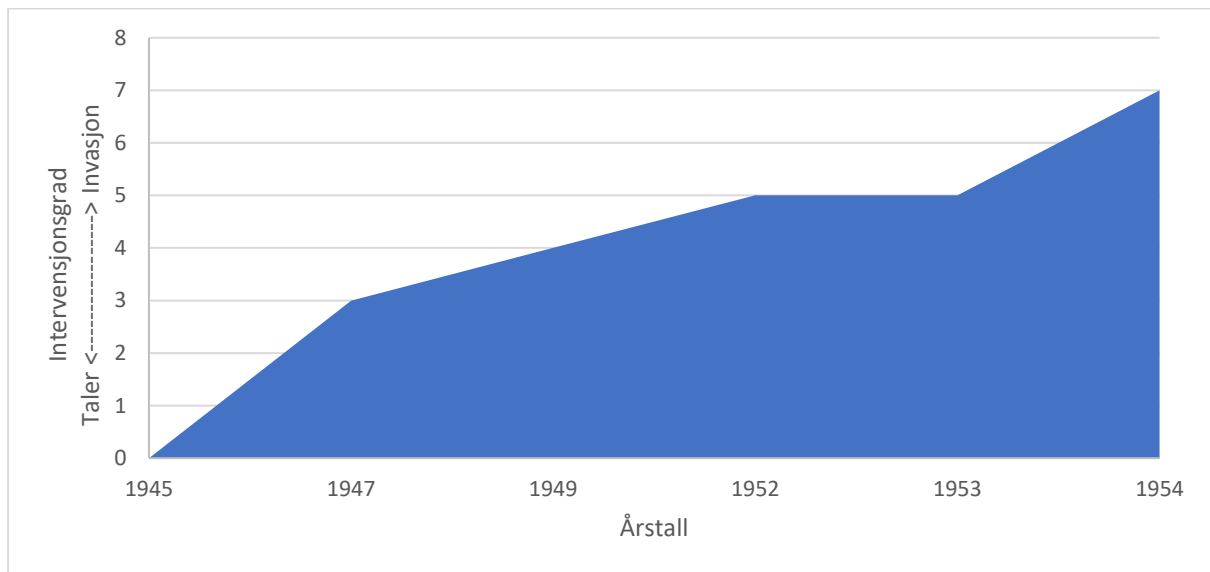
Da Dwight Eisenhower ble president i 1953 ble en intervensjon i Guatemala på nytt aktuelt. President Eisenhower ansatte brødrene Dulles, og de anså alle tre Guatemalas atferd som en trussel mot USA og et brudd på pakten fra 1947 (Perutka, 2013, s. 103). Senere i 1953 godkjente Eisenhower operasjonen PBSUCCESS for å fjerne Arbenz fra makten.

2.5 Intervensjonen blir et faktum – Operation PBSUCCESS

I gjennomgangen av de ideologiske, økonomiske og strategiske målene USA hadde som ble påvirket av Guatemalas politikk har jeg forsøkt å få fram så konkret som mulig hvordan disse tre utenrikspolitiske disposisjonene hver for seg, og til ulike tidspunkt, talte for eller mot en militær intervensjon i Guatemala.

USA hadde gradvis tatt i bruk stadig flere intervensjoner mot Guatemala, både direkte gjennom våpenembargoen som startet i 1947 og indirekte ved å gi støtte til UFCO, som aktivt tok i bruk propaganda for å svekke Arbenz og hans administrasjon (Perutka, 2013, s. 102). USA støttet også eksilgeneralen Castillo Armas fra og med 1949 med økonomiske og militære midler (Cullather, 2006, s. 28-35) Som sagt ble PBFORTUNE terminert, men allerede året etter ble den nye operasjonen PBSUCCESS igangsatt. Dette fører til at USA opptrer presset mot Guatemala fra flere kanter; de får i mars 1954 med resten av medlemmene av Organization Of The American States, samarbeidsorganisasjonen som var en videreføring av Rio-avtalen i 1947, til å stemme for å fordømme kommunisme i Guatemala (Cullather, 1994, 101). USA forsøker å stoppe våpnene og det militære utstyret fra Tsjekkoslovakia ved bruk av en sjøblokkade i mai 1954 (Cullather, 2006, s. 82-83). Deretter ved å få opprørsstyrker i Guatemala til å sprengte togsjakkene utstyret skulle fraktes via, noe som også slår feil (Gleijeses, 1992, s. 310-316). I juni sender de Castillo Armas og eksilsoldatene inn i Guatemala, og senere bomber to amerikanske CIA-fly hver sin by; fortet Matamoros den 25. Juni i Guatemala City og byen Puerto San José den 27. Juni (Cullather, 1994, s. 104). Samme dag som Puerto San José blir bombet kapitulerer Arbenz. På neste side er USAs opptrapping av intervensjoner illustrert.

Figur 6: Utvikling av intervensjonsgrad over tid

En kan tydelig se at USA gradvis økte graden av intervensjon mot Guatemala. Fra våpenembargoen, til støtten av Castillo Armas og til slutt blokaden for å stoppe skip som skulle til Guatemala. Er det så en tydelig utløsende årsak til at USA tok i bruk militære midler for å tvinge sin vilje gjennom?

I gjennomgangen av de ideologiske, økonomiske og sikkerhetspolitiske målene USA hadde interesse for i Guatemala er det en konkret fellesnevner for at intervensjonen ble trappet opp: USAs uttalte bekymring for guatemalansk kommunisme. Det var delte meninger om Guatemalas politikk i USA, både når det gjaldt spørsmål om arbeidsrettigheter, privat eiendomsrett, arbeiderorganisasjoner og at kommunisme ikke ble slått ned på. Med landreformen Arbenz innførte begynte reaksjonene å bli sterkere. Disse ble ikke minsket av at PGT, det kommunistiske partiet i Guatemala, fikk seter i kongressen da Arbenz ble president i 1950. Med andre ord var det mange elementer som talte for en reaksjon fra USA, men militære midler ble ikke tatt i bruk. Det var ikke før Eisenhower i 1953 mottok en rapport om den politiske tilstanden i Latin-Amerika, der det ble rapportert at Guatemala hadde kjøpt våpen fra Tsjekkoslovakia at større tiltak ble igangsatt. Både Dulles-brødrene, president Eisenhower og ambassadør Peurifoy mente nå at det var bevis for at kommunismen i Guatemala ikke var av nasjonal karakter, men global. USA, med den amerikanske marinen og CIA i spissen, sporet skipet som fraktet våpnene fra Tsjekkoslovakia. Da den amerikanske marinen feilet med å stoppe skipet skal Frank Wisner, sjefen for CIAs hemmelige operasjoner, først ha blitt svært irritert, før han forstod at skipet med kommunistiske våpen

var akkurat den unnskyldningen USA behøvde for å intervenere (Thomas, 1995).

2.6 Guatemala; utløsende og medvirkende årsaker?

Flere har vært skeptiske til president Eisenhowers administrasjon med tanke på bakgrunnen for at de valgte å intervenere. Dette på grunn av at flere i administrasjonen hadde nære bånd til UFCO. Assisterende statssekretær for Inter-amerikanske affærer John Cabot, President Eisenhowers personlige sekretær, statssekretær John Dulles og hans undersekretær Bedell Smith, CIAs direktør Allen Dulles og flere hadde alle bånd enten til UFCO eller andre næringer som gjorde seg tjent med at USA intervenerte (Livingstone, 2009, s. 27). Til tross for disse forbindelsene er det ifølge Blasier (1976, s. 166-167) trolig tvilsomt at, spesielt brødrene Dulles og John Cabot som hadde høytstående stillinger, ville ha risikert sitt eget rykte og så mange liv på spill for UFCO eller andre selskaper (Blasier, 1976, s. 166-167). Å avfeie at det kan ha hatt en medvirkende årsak kan man trolig likevel ikke gjøre.

Med tanke på hvordan president Eisenhower brukte intervensjonen i Guatemala for å promotere seg selv i presidentkampanjen i 1956 kan også tyde på at intervensjonen handlet om å oppnå politisk suksess (Immerman, 1990, s. 176). Til tross for at viktige individer i beslutningsprosessen kan ha hatt ekstra motiv for å argumentere for en intervensjon, måtte også forholdene i Guatemala være passende til et narrativ om en voksende kommunistisk trussel i Latin-Amerika. På dette punktet er det viktig å stille spørsmål ved Arbenz' evne til å se Guatemalas innenrikspolitik og våpenkjøp i et større perspektiv og narrativ. Våpenkjøpet fra Tsjekkoslovakia endte opp som en tragisk avgjørelse for Arbenz. Hans vedvarende frykt for USA og relativt naive tilnærming til internasjonal politikk under den kalde krigen førte til kjøpet av våpen og militært utstyr; et kjøp som ble brukt av USA, i en typisk negativ feedback-syklus – som bevis på en truende kommunistisk bevegelse i Guatemala (Perutka, 2013, s. 111). Med tanke på hvordan situasjonen i verden hadde endret seg fra revolusjonen og Arévalos reformarbeid til Arbenz' omfattende jordreform og våpenkjøp indikerer empirien at USA etter 1950 var mye mer skeptiske til stater som utøvde politikk som kunne tolkes som kommunistisk.

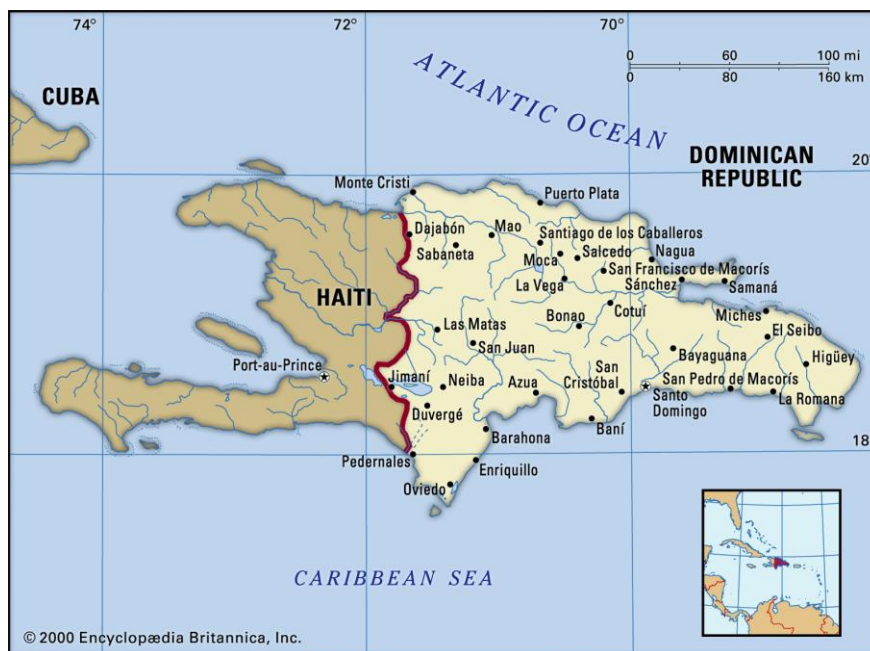
For USAs intervensjon i Guatemala er det i mitt materiale indikasjoner på at USAs ideologiske disposisjoner (a) hadde stor betydning. De økonomiske disposisjonene (b) for intervensjonen er det vanskeligere å si noe konkret om, men jeg kan ikke forkaste muligheten for at de var medvirkende til intervensjonen. Når det gjelder de sikkerhetspolitiske

disposisjonene (c) er det tvilsomt at disse hadde stor betydning, da verken våpenkjøpet til Arbenz' representerte en militær trussel eller at det var mange sivile amerikanske statsborgere i Guatemala. For de symbolpolitiske disposisjonene (d) anså både utenriksminister Dulles og Eisenhower intervensjonen i Guatemala som en viktig symbolsk seier mot internasjonal kommunisme. Eisenhower brukte også intervensjonen som et bevis på sin standhaftighet i kampen mot kommunisme i presidentkampanjen i 1956. At Arbenz' våpenkjøp ble brukt som et bevis for kommunistisk innflytelse i Guatemala bør det stilles spørsmål ved. USA hadde som sagt innført en våpenembargo mot Arbenz' og hans regjering. Hvis denne ikke hadde vært til stede hadde Guatemala følgelig fått kjøpe våpen fra USA eller andre «vestlige» stater. Et slikt kjøp ville heller ikke blitt ansett som et kommunistisk faresignal, og Eisenhower-administrasjonen ville ikke hatt det samme grunnlaget for intervensjonen.

3.0 Intervensjonen i den Dominikanske Republikk

Opprørsgrupper som støttet president Bosch gjorde opprør mot det sittende militære regimet i landet i 1965. Premisset for oppgaven og for intervensjonene i oppgaven var at det var den sittende regjering som USA skulle være imot, men her vil jeg likevel argumentere for at Bosch var den sittende president, som gjennom et illegitimt kupp hadde blitt fjernet fra makten. I og med at Bosch var demokratisk valgt og fortsatt var i presidentperioden sin tas denne intervensjonen med. På bakgrunn av at Bosch heller ikke ble gjeninnsatt som president av USA så anses intervensjonen som inngripende mot de legitimt valgte styresmaktene i landet.

Figur 7: Kart over den Dominikanske Republikk.

Fra *Dominican Republic*, Wiarda & González, av Encyclopædia Britannica, Inc.

3.1 Historisk kontekst - diktatur, demokrati og uroligheter

Bakgrunnen for USAs intervensjon i den Dominikanske republikk i 1965 strekker seg helt tilbake til tidlig 1900, da USA intervenerte gjentatte ganger i Karibien for å beskytte sine interesser – strategiske, politiske og økonomiske. Seks år etter en lengre okkupasjon av den Dominikanske Republikk tok Rafael Trujillo i 1929, sjefen for den Dominikanske nasjonalgarden, makten gjennom en revolusjon (Palmer, 1989, s. 16). I løpet av 1930- og 1940-tallet gjorde landet tilsynelatende en rekke framskritt innenfor ulike industrier; antall arbeidsplasser økte, handelen økte, utdanningssystemet ble forbedret og infrastruktur utbygget. Raphael Trujillos popularitet var høy både utenlands og hjemme. Dette skulle imidlertid snu i løpet av 1950-tallet, da historier om forbrytelser, korrupsjon og drap av politiske motstandere ble kjent for allmenheten.

Det viste seg at Trujillo og hans familie beriket seg på bekostning av befolkningen. I 1961 hadde de en formue på 800 millioner dollar, eide en tredjedel av landets dyrkede jord og kontrollerte to tredjedeler av sukkerindustrien, landets største industri (Palmer, 1989, s. 17). Etter at menneskerettighetskommisjonen i OAS (Organization Of American States) kom med en svært negativ rapport om situasjonen i den Dominikanske Republikk i juni 1960, falt Trujillos popularitet til et nytt bunnpunkt. Ikke bedre ble situasjonen av avsløringer om at Trujillo hadde støttet en plan om å snikmyrde Venezuelas president Betancourt. Disse to hendelsene førte til at OAS innførte politiske og økonomiske sanksjoner mot regimet i august 1960, president Eisenhower suspenderte også alt av USAs diplomatiske og økonomiske samarbeid med landet (Palmer, 1989 s. 17).

Trujillos korrupte og voldelige regime kom brått til sin slutt i mai 1961; på vei til en av sine store gårder ble han drept av maskingeværild på utsiden av hovedstaden Santo Domingo. Ifølge en rapport spilte CIA en vesentlig rolle i planleggingen av drapet på Trujillo (CIA, 1973, s. 434). I perioden etter Trujillos diktatur oppstod det en maktkamp mellom tidligere støttespillere av Trujillo, militære ledere og tilbakevendte eksilpolitikere. Etter at USA øvde stort press på de ulike fraksjonene i landet ble det bestemt at det skulle utlyses et fritt, demokratisk valg. Valget ble holdt med observatører fra OAS. Raskt ble det klart at det stod imellom to kandidater: Joaquín Balaguer, den tidligere visepresidenten og presidenten under familien Trujillos styre; og Juan Bosch, lederen for det liberale og venstreorienterte partiet Det Dominikanske Revolusjonspartiet (Palmer, 1989, s. 17). Til tross for at USA forsøkte å få konservative Balaguer valgt til president, tok venstreorienterte Juan Bosch seieren i valget (Ciment, 2014, s. 401).

3.1.1 Den Dominikanske Republikks demokratiske debut

Juan Bosch ble innsatt som president i februar 1963, og møtte med en gang store politiske utfordringer. Tidlig i presidentperioden ble et sosialliberalt program påbegynt; Bosch la fram forslag som inneholdt blant annet en landreform, hovedsakelig en oppstyking og fordeling av de store eiendommene Trujillo-familien hadde vært i besittelse av; en nasjonalisering av Trujillo-familiens bedrifter; et statlig arbeidsprogram for å få ned arbeidsledigheten; og en redusering i importen av luksuriøse varer for å forbedre handelsbalansen (Ciment, 2014, s. 403). USA hadde fortsatt en aktiv tilstedeværelse, og innad i landet var det sterke grupperinger som ønsket ham fjernet. Årsaken til misnøyen mot Bosch kom spesielt av motstanden mot en ny grunnlov, som ble utformet under hans ledelse. Til tross for at den var både liberal og demokratisk i form, fremmedgjorde den flere mektige grupperinger i landet: landeiere på grunn av forbudet mot plantasjer over en viss størrelse; den Romersk Katolske kirken fordi de anså den nye grunnloven for å være sekulær; industrieiere fordi de anså grunnloven for å være arbeider-orientert; og militæret fordi den innskrenket deres muligheter til å utøve makt. Bosch var godt likt av store deler av den øvrige befolkningen, og da spesielt av bøndene og de fattige. Presidenten lyktes også med å oppnå støtte på tvers av klassekillene i landet. Både deler av middelklassen og landets intellektuelle var tilhengere av ham (Wallenfeldt, 2020). Flere (Ferguson, 2001), (CIA, 1963, s. 2-3) og (Wallenfeldt, 2020) omtalte Bosch som en liberal venstreorientert demokratiforkjemper og nasjonalist. Kun seks måneder etter å ha inntatt presidentembetet hadde Bosch fått nesten alle mektige grupperinger i landet mot seg, samtidig som han mislyktes med å mobilisere sine støttespillere (Ferguson, 2001).

I juli 1963 møtte høyere offiserer Bosch. De ga uttrykk for at de skulle fortsette å støtte ham som president. De ba ham imidlertid om å gjennomføre et mer rigorøst antikommunistisk program. Bosch svarte i august samme år via en TV--sending, hvor han belærte militæret om hvorfor de skulle holde seg utenfor politikken i en demokratisk stat. Responsen på Bosch' ytring lot ikke vente på seg; i form av et offentlig svar fra CIA-oppbygde arbeidsforeninger som ønsket at militæret skulle redde nasjonen fra kommunisme. En uke senere, i september, ledet oberst Elías Wessin y Wessin et kupp som fjernet Bosch fra makten og på ny tvang ham i eksil i Puerto Rico. Selv om CIA hadde en hånd med i spillet om å få fjernet Bosch fra presidentembetet så reagerte USAs president, John F. Kennedy, sterkt på kuppet. Kennedy stoppet all økonomisk støtte til landet og tilbakekalte den

amerikanske ambassadøren. Dette medførte til slutt at General Wessin ga etter for USAs press. Et triumvirat, eller tremannsråd, ledet av forretningsmannen Donald Reid Cabral, ble laget for å fungere som en provisorisk regjering (Palmer, 1989, s. 18). Etter et intervall på to måneder anerkjente USA triumviratet for å være den nye regjeringen i landet (Ciment, 2014, s. 403).

3.1.2 Opptakter til opprør

Befolkningen i den Dominikanske Republikk så ut til å godta resultatene av kuppet, men den tilsynelatende rolige overflaten var villedende. Økonomien gikk dårligere, noe som førte til at Donald Reid Cabral ble stadig mindre populær. I tillegg var tanken og håpet om politisk frihet, som hadde blitt tent av Bosch, fortsatt levende. Misnøyen mot Reid spredte seg derfor raskt. En annen faktor som økte sinnet mot triumviratet var at politiet nok en gang tok i bruk harde metoder mot befolkningen. En tredje, og viktig, faktor som gjorde at Reid ble svært mislikt, var hans nære forhold til USAs nye ambassadør i landet. Årsaken til misnøyen med forholdet var ifølge Ciment: «a deep-rooted anti-American sentiment in the Dominican population, a leftover from the 1916-1924 occupation» (2014, s. 403).

Viktige grupper i militæret, både offiserer og soldater, hadde støttet Bosch og den politikken han representerte. Disse delte sivilbefolkningens håp for et mer liberalt regime. Flere av de som hadde slike sympatier hadde fått sparken etter kuppet, men opprettholdt kontakt med likesinnede kollegaer som fortsatt var i tjeneste. De var skeptiske til makten Wessin y Wessin nå hadde. Han var blitt forfremmet til general og kommanderte elitestyrkene i landet. Bosch-sympatisørene i militæret anså Wessin som en mulig «ny Trujillo» (Ciment, 2014, s. 403). De slo seg sammen med lederne i Bosch' parti PRD, og begynte planleggingen med å gjeninnsette Bosch som president.

Til tross for klare tegn til uro var verken regjeringen, den amerikanske ambassaden, eller den store delegasjonen fra CIA og USAs militære styrker forberedte på opprøret som kom i april 1965. Regjeringsleder Reid og general Wessin y Wessin var av den tro at de hadde fjernet alle dislojale offiserer fra militæret etter at de den 22. april arresterte syv løytnanter. Slik var det derimot ikke. Den 24. april, da stabssjef general Marco Rivera Cuesta forsøkte å arrestere fire nye offiserer som var mistenkte for å støtte Bosch og PRD, slo dette tilbake. Offiserene arresterte ham isteden (Ciment, 2014, s. 404). Opprøret for å gjeninnsette

Bosch hadde blitt planlagt til den 26. april. Men som følge av arrestasjonen av Cuesta, ble planene igangsatt to dager tidligere. I timene som fulgte annonserte lederen for PRD, Jose Francisco Peña Gomes, at regjeringen med triumviratet hadde falt, og at befolkningen nå skulle ta til gatene. Deltakerne i opprøret, som kalte seg selv for «Konstitusjonalister» vokste raskt i antall. Reid ga Wessin y Wessin fullmakt til å gjøre slutt på opprøret med de midler han anså passende. Wessin y Wessin forsøkte å få med sjefen for luftforsvaret til å slå ned opprøret, men da luftforsvarssjefen nektet så ønsket heller ikke Wessin y Wessin å blande seg inn i konflikten.

Opprørsgruppen inntok den 25. april presidentpalasset og arresterte Reid. Høytstående profiler i PRD forsøkte nå å få Bosch tilbake som president. Samtidig utnevnte de en midlertidig president. Da disse handlingene ble kjent ga oberst Jose Benoit, en Balaguer-tilhenger, ordre til flere militærfly om å bombe presidentpalasset (Ciment, 2014 s. 405). Dette førte til at konflikten nå eskalerte til en åpen borgerkrig. Borgere tok til gatene for å støtte opprøret og vise sin støtte. De truet familiene til luftforsvarets piloter med vold hvis flyangrepene skulle gjenta seg.

Den amerikanske ambassaden tok på dette tidspunktet kontakt med lederne for både «konstitusjonalistene» og lojalistene for å opprette en trygg sone på hotell «Embajador», slik at utenlandske borgere kunne forlate landet. Flere opprørere tok seg inn på hotellet i jakt på en «Lojalist»-journalist, hvor de avfyrte flere skudd i været. Dette skulle vise seg å være avgjørende for USAs stilling til konflikten. Den amerikanske ambassaden rapporterte inn denne hendelsen som at opprørerne var en trussel til USA og dets borgere. Dette skulle vise seg å bli et av argumentene USA tok i bruk da intervensjonen ble igangsatt.

Det er noe uenighet om hendelsesforløpet etter dette. Palmer (1989, s. 26) skriver at det blant opprørerne var flere snikskyttere som den 28. april begynte å skyte mot ambassaden og hotellet. Ciment (2014, s. 405) skriver at disse to hendelsene er fiktive, men at ambassadør Bennett rapporterte dette for å rettferdiggjøre landsettingen av amerikanske marinesoldater.

3.2 Dominikansk kommunisme – sett gjennom amerikanske øyne

I likhet med Cuba, var den Dominikanske Republikk en sukkerproduserende stat som i årevis ble styrt av en korrump militærdiktator. Forskjellene mellom de to øyene, både med hensyn til økonomisk og politisk utvikling, ble tilslørt av at amerikanske tjenestemenn satte søkelys på de antatte likhetene (Lowenthal, 1970, s. 50). Uforberedte på å se Santo Domingo i lys av sin egen fortid, forsøkte amerikanske observatører å tolke og sammenligne hendelsene i landet med revolusjonen som hadde funnet sted på Cuba 6 år tidligere. Den cubanske revolusjonen var både godt kjent og lå friskt i minnet i USA.

Uansett årsak, er det klart at fra 1961 anså USA den Dominikanske Republikk som et mulig «nytt Cuba». Bare dager etter den mislykkede *Bay of Pigs*-intervensjonen mot Cuba, godkjente president Kennedy en beredskapsplan for landing av amerikanske soldater i den Dominikanske Republikk. Planen la vekt på en prinsipiell policy-linje som sa at USA ikke hadde råd til å tillate at en pro-Castro eller pro-kommunistisk leder skulle komme til makten i landet. Den amerikanske regjeringen stod mellom to valg når det kom til styresmaktene i den Dominikanske Republikk. Det ene alternativet var å hjelpe Balaguer for å hindre en kommunistisk overtakelse, mens det andre alternativet var å gi folket en mulighet til å velge sin regjering gjennom et presidentvalg. Som kjent besluttet USA at det skulle utlyses valg. Årsaken til at alternativet ble valgt var troen på at et valg ville legitimere vinneren og sørge for stabilitet, og derav forhindre kommunistisk innflytelse i landet (Lowenthal, 1970, s. 51).

3.2.1 Kommunisme under Bosch, Triumviratet og borgerkrigen

Allerede samme uke som Juan Bosch ble innsatt som president i februar 1963 begynte USAs ambassadør Martin jakten på åtte kommunistiske agenter som hadde blitt rapportert inn. Ambassadørens første stykke oppgave var å få president Bosch til å akseptere amerikansk assistanse til å styrke myndighetenes sikkerhetsapparat. Fra og med da vektla ambassadøren kontinuerlig til Bosch hvor viktig det var å beskytte den Dominikanske Republikk mot «Castro-kommunistisk» undergraving i landet (Lowenthal, 1970, s. 22).

Da Bosch ble fjernet fra makten i september og triumviratet ble den ledende regjeringen fortsatte de jakten på kommunister, noe USA formodentlig støttet. Da opprøret og borgerkrigen ble et faktum i april 1965 økte Johnson-administrasjonens bekymring for

kommunistisk aktivitet. Dette på bakgrunnen av at et stort antall sivile hadde sluttet seg til opprørsstyrkene, Bekymringen var at opprørsbevegelsen nå ble mer og mer kontrollert av radikale venstreorienterte politiske ledere (Palmer, 1989, s. 23). USAs ambassadør William Bennett avslo å stoppe lojalistenes angrep. Bakgrunnen for denne avgjørelsen var at opprørsbevegelsen hadde startet konflikten, og at USA var bekymret for kommunistenes rolle. For flere i USAs utenriksdepartement ble dette ansett som en dårlig beslutning, for her glapp den siste muligheten til å stoppe borgerkrigen uten intervensjon. Ifølge Palmer (1989, s. 25) uttrykte Bennett at han ble dypt og personlig påvirket av avgjørelsen, men at han på samme tid ikke kunne risikere en kommunistisk maktovertakelse.

3.3 USAs økonomiske interesser i Den Dominikanske Republikk

Som sagt er økonomiske mål; å beskytte en fri markedsøkonomi og verne om den private eiendomsretten – spesielt med hensyn til amerikanske investeringer og eiendommer.

I løpet av det 20. århundre økte USA gradvis sin innblanding i både økonomiske og politiske affærer i den Dominikanske Republikk. Ifølge Lowenthal (1970, s. 44-45) var dette ikke motivert av å blidgjøre private amerikanske økonomiske interesser, men mer for å hindre utenlandsk intervensjon, da spesielt fra Tyskland. Det ble tatt grep for å sikre nedbetaling av landets gjeld. USA søkte på bakgrunn av dette å sørge for at den Dominikanske Republikks økonomi ikke falt i ruin for å forhindre at landet skulle bli en sikkerhetstrussel mot USA gjennom at andre stormakter oppnådde innflytelse i landet.

Utover det overnevnte er det svært lite å finne angående konkrete økonomiske interesser USA eller amerikanske selskaper hadde i den Dominikanske Republikk. Handelen var relativt liten. USA ønsket heller ikke å gi økonomisk støtte til Trujillo i frykt for at dette skulle se ut som en legitimering av hans styresett (Department of State, 1951, s. 1378). At det derfor var økonomisk aktivitet som skulle være utløsende årsak til den militære intervensjonen i landet ser derfor ut til å være lite sannsynlig.

3.4 USAs strategiske mål; en årsak til intervensjonen i Den Dominikanske Republikk?

For å forstå hvilke sikkerhetspolitiske disposisjoner USA hadde i Den Dominikanske Republikk er det hensiktsmessig å se intervensjonen i lys av to hovedmål, slik det også var for Guatemala; det første målet er å nøytralisere enhver militær trussel som kan oppstå i Latin-Amerika, og punkt to; å forhindre fiendtlige makter i å oppnå innflytelsesmuligheter i regionen, da slik innflytelse kan forsterke kapabilitetene disse maktene har til å skade USAs politiske og økonomiske interesser.

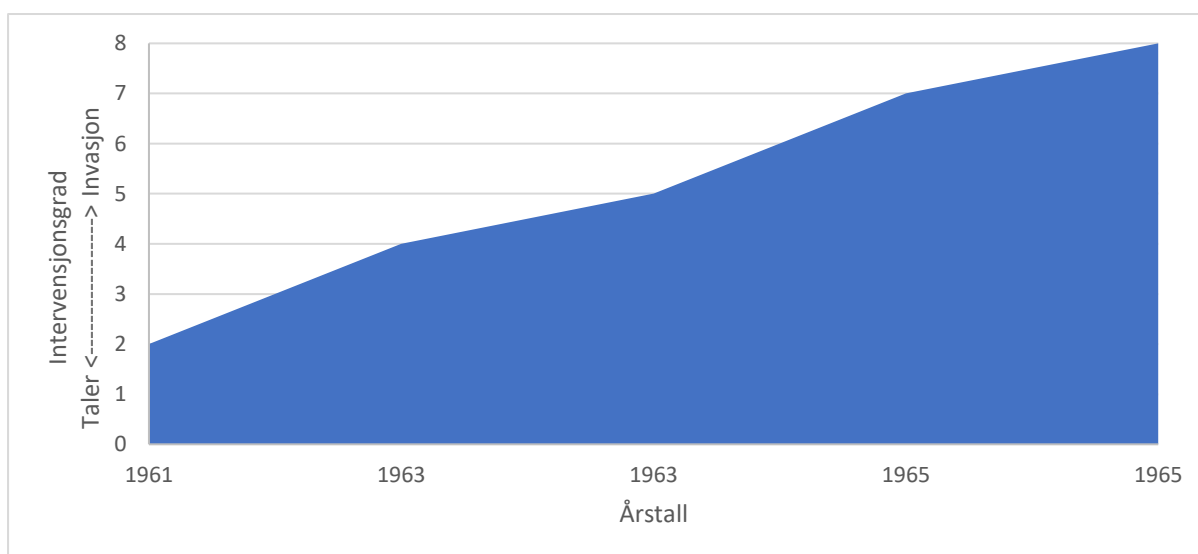
Med situasjonen i Den Dominikanske Republikk var det spesielt én sikkerhetspolitisk trussel som vakte bekymring hos president Lyndon Johnson og hans apparat: De kunne ikke risikere at den Dominikanske Republikk ble et «nytt Cuba». Dette medførte trolig at USA ønsket å være føre var når det kom til intern uro i landet. Denne bekymringen vokste fram fra 1950-tallets ideologiske verdensbilde og kampen USA utkjempet globalt mot Sovjetunionen. Det som også hadde betydning, var hendelsen den 28. april der noen av «Konstitusjonalistene» tok seg inn i området som skulle være trygt for utenlandske borgere. Opprørerne avfyrte skudd inne på området, noe som den amerikanske ambassaden rapporterte inn som en trussel mot USAs borgere. Offisielt ble dette hovedargumentet for intervensjonen. Selv om ingen amerikanske borgere ble skadet, ble denne hendelsen ansett som et bevis på at den Dominikanske Republikk nå utgjorde en sikkerhetspolitisk trussel på grunn av det militære og politiske kaoset landet nå befant seg i.

USA og Johnson-administrasjonen så på Juan Bosch som en uforutsigbar president, og ønsket ham derfor ikke ved makten (Johnson, 1965, s. 3-4). Tidligere ble det også nevnt at USAs foretrukne kandidat i det første presidentvalget var Joaquin Balaguer. Han var visepresident under Trujillo og hadde ført en konservativ politikk. USA foretrakk en kandidat som kunne videreføre en viss ideologisk stabilitet i landet, og som ikke ville utgjøre noen sikkerhetspolitisk trussel. Ifølge Lowenthal (1970, s. 44) var USAs hovedmål med Karibien og Latin-Amerika å forhindre andre stormakter fra å oppnå innflytelse i regionen. USAs handlinger i den Dominikanske Republikk kan derfor sees i lys av Monroe- og Truman-doktrinen.

3.5 Intervensjonen blir et faktum – Operation Power Pack

Den gjennomgangen som er gjort ovenfor har forsøkt å belyse de ideologiske, økonomiske og strategiske disposisjonene USA hadde relatert til Den Dominikanske Republik, og hvordan disse kan forklare USAs militære intervensjon. USA hadde en lengre historie med innblanding i landet også før intervensjonen, både av ulikt omfang og ulik karakter. Fra politisk press og økonomisk hjelp, til militære rådgivere og okkupasjon. USAs innblanding i landet var fra Trujillos fall og årene fram til den militære invasjonen stadig økende, noe den grafiske framstillingen nedenfor viser tydelig:

Figur 8: Utvikling av intervensjonsgrad over tid

Den 28. april 1965 annonserte president Lyndon Johnson på TV at USA hadde begynt en intervensjon i Den Dominikanske Republik fordi den amerikanske ambassaden og amerikanske liv var i fare. USAs ambassadør Bennett forstod raskt at situasjonen i den Dominikanske Republik kunne eskalere til det verre. Bennett ga derfor beskjed til USAs styresmakter at om den Dominikanske Republik formelt ba om militær støtte fra USA, ville det bli vurdert seriøst. Det tok ikke lang tid før en slik forespørsel kom; bare et par timer senere hadde Oberst Benoit utformet en formell forespørsel der han ba om støtte til å slå ned opprøret. Sikkerhetsstyrkene i landet kunne ikke lengre håndtere problemet (Palmer, 1989, s. 27). Senere skulle også president Johnson ta i bruk Benoits forespørsel for å legitimere USAs militære intervensjon.

Den 29. april gjorde president Johnson det klart at USAs intervensjon nå handlet om

mer enn å sikre den amerikanske ambassaden og amerikanske borgere; USA måtte hindre det de anså som en fiendtlig overtakelse av landet. Helt opp mot den endelige avgjørelsen om å intervensjon militært hadde USA god oppslutning når det kom til å ta grep mot Den Dominikanske Republik; dette endret seg de siste dagene før intervensjonen startet. USA forhørte seg ikke i tide med de andre medlemsstatene i OAS, som var det fungere forum for å avgjøre hvorvidt slike grep skulle tas i bruk (Palmer, 1989, s. 28). Først dagen etter ble øvrige medlemmer av OAS underrettet om USAs ønske om å sette i land tropper. Forslaget ble stemt gjennom; planen var å opprette en internasjonal sikkerhetssone i landet samt få i gang en våpenhvile. Først senere ble resten av OAS klar over at USA allerede hadde begynt operasjonen. En timing som viste at USA i realiteten handlet alene og uavhengig av hva OAS besluttet. Timingen for intervensjonen ga USA et forklaringsproblem med tanke på internasjonalt samarbeid, og da spesielt til medlemmene av OAS (Palmer, 1989, s. 29).

3.6 Den Dominikanske Republik; utløsende og medvirkende årsaker?

Den offisielle forklaringen for intervensjonen var skuddene som opprørsgruppen avfyrte den 28. April 1965 i sikkerhetssonen for utenlandske borgere utløste den amerikanske intervensjonen. Til tross for skuddene peker litteraturen mot at den viktigste faktoren trolig nok en gang var USAs frykt for kommunisme, samt Lyndon Johnsons ønske om å sende et signal om at hans administrasjon var handlekraftige (Palmer, 1989, s. 19). Allerede i 1961 hadde president John F. Kennedy inntrykket av at det var tre mulige utfall av situasjonen i Den Dominikanske Republik, i synkende preferanse: Et anstendig demokratisk regime, en fortsettelse av Trujillos regime, eller et Castro-regime. Til dette skal Kennedy ha sagt: «We ought to aim at the first, but we can't really renounce the second until we are sure we can avoid the third» (Schlesinger, 1965, s. 769).

At USA i 1962 valgte å tvinge gjennom et demokratisk presidentvalg i Den Dominikanske Republik indikerer ønsket om å få til et demokratisk regime i landet. Samtidig hadde USAs regjering et håp om at et slikt regime på lengre sikt ville sørge for en mindre oppslutning rundt kommunistisk ideologi. Da den politisk venstreorienterte Juan Bosch vant valget i 1962 grep ikke USA inn, til tross for at de heller ønsket konservative Joaquin Balaguer. Først etter at misnøyen mot kuppmakerne som fjernet Bosch fra makten

hadde vokst til en borgerkrig, tok USA grep. Dette følger USAs uttalte syn på at et autoritært regime ble foretrukket framfor et kommunistisk; USA lot kuppmakerne styre landet, helt fram til USA betraktet Den Dominikanske Republikk som å være truet av kommunistiske og venstreorienterte grupper. Geografisk nærhet til Cuba gjorde det trolig vanskelig for amerikanske embetsmenn å tolke situasjonen i den Dominikanske Republikk i lys av noe annet enn som en kommunistisk trussel.

Gjennomgangen jeg har gjort indikerer altså at USAs ideologiske disposisjoner (a) hadde betydning for avgjørelsen om å intervenere. Dette kommer ikke fra at den Dominikanske Republikk var kommunistisk, men heller frykten for hvordan den politiske utviklingen kunne bli. At det var økonomiske disposisjoner (b) som medvirket til intervensjonen er det svært lite som indikerer. Det er derimot mye som indikerer at både sikkerhetspolitiske (c) og symbolpolitiske (d) disposisjoner enten var sterkt medvirkende eller avgjørende for valget om å intervenere. President Johnson kunne ikke tillate at amerikanske statsborgere var truet, og offisielt var dette som sagt også årsaken til at han sendte inn marinesoldater. Den symbolpolitiske verdien ved intervensjonen er det sannsynlig at presidenten anså som høy; USA og hans administrasjon måtte vise verden at de hadde kontroll på sin egen region, spesielt siden de nesten samtidig som opprøret i den Dominikanske Republikk, hadde gått inn med soldater i Sør-Vietnam. Til to republikanere, Everett Dirksen og Gerald Ford, skal president Johnson ha uttalt «I want you to know, that I have just taken an action that will prove that Democratic presidents can deal with Communists as strongly as Republicans” (Johnson, sitert i Wiarda, 1980, s. 247).

4.0 Intervensjonen i Grenada

I likhet med USAs intervensjoner i Guatemala og den Dominikanske Republikk er det avgjørende å forstå det historiske forløpet til intervensjonen og hvordan forholdene i landet var før USAs militære intervensjon. Invasjonen i Grenada i 1983 ble igangsatt som følge av indre stridigheter i det sittende regjeringspartiet «New Jewel Movement», hvor statsminister Maurice Bishop ble satt i husarrest av Bernard Coard og Hudson Austin, to av de andre mektigste skikkelsene i NJM. Arrestasjonen av Bishop førte til store demonstrasjoner, hvor Bishops tilhengere frigjorde ham fra husarrest. Kort tid senere tok militære styrker, på kommando fra Coard og Austin, livet av Bishop og flere av hans tilhengere. I tiden som fulgte var det kaotiske tilstander i landet, som til slutt kulminerte i at USA intervenerte militært.

Figur 9: Kart over Grenada.

Fra *Grenada*, Britter, av Encyclopædia Britannica, Inc.

4.1 Historisk kontekst – diktatur, NJM og uroligheter

Originalt en fransk koloni; Grenada ble gitt til England i 1763. I 1951 innførte Storbritannia et begrenset selvbestemmelsesstyre. Eric Gairy, en fagforeningsleder, og hans parti Grenada United Labour Party (GULP), alternerte med landets konservative parti, Grenada National Party (GNP), med å ha regjeringmakten. Etter 1967 introduserte Eric Gairy en større jordreform, hvor store og underutviklede landbrukseiendommer ble utdelt til landløse bønder. Reformprogrammet, som mye annet i Gairy-administrasjonen, hadde en høy grad av korrupsjon; blant annet ble land eid av GULP-lojalister kjøpt for langt over den reelle verdien. I 1974, etter å ha vært underlagt Storbritannia og senere det britiske samveldet av nasjoner, ble Grenada erklært selvstendig av Gairy. Det ble bestemt at landet likevel skulle være en del av «Samveldet av nasjoner» og at grenadiske Sir Paul Scoon skulle fortsette i sitt symbolske sete som kongelig Guvernør-General. Overgangen til selvstendighet ble preget av vold, streiker og kontroverser rundt statsminister Gairy (Britter, 2020). Eric Gairy ble stadig mer eksentrisk og autoritær; uenighet og politisk motstand stilnet Gairy enten ved bruk av sin egen politistyrke eller ved fengsling. Samtidig skal han ha beriket seg selv og sine allierte på bekostning av befolkningen (Ciment, 2014, s. 421-422).

GNP, som tidligere hadde sittet som regjeringsparti, hadde en for smal velgerbase til å konkurrere mot Gairy og hans parti, noe som førte til at GNP inngikk en løs allianse med det selv-proklamerte Marxist-partiet New Jewel Movement. Lederne for NJM var Maurice Bishop, en advokat utdannet i London, og Bernard Coard, med økonomiutdannelse fra USA. New Jewel Movement-manifestet var ifølge Ciment (2014, s. 422) i realiteten mer et sosialistisk manifest fremfor kommunistisk. Manifestet vedtok at NJM skulle gjøre forbedringer innen helse, utdanning, mattilgang og boliger, da spesielt med hensyn til Grenadas fattige. Det nærmeste partiet var radikale politiske ønsker var å innføre et system for kollektiv beslutningstaking innen politikken og en nasjonalisering av forsikring og bankvesenet.

Motstanden mot Gairy vokste, og «New Jewel Movement» lyktes i valget i 1976 med å redusere GULPs flertall i parlamentet. I mars 1979, etter angivelig å ha mottatt informasjon om at Gairy, som på tidspunktet var ute av landet, hadde gitt ordre om at det skulle gjennomføres attentater mot ledelsen i NJM, slo Bishop og hans allierte til. Den 13. Mars brukte NJM sin militære fløy til å innta hærens hovedbase, alle politistasjonene i landet og radiostasjonen. Deretter annonserte NJM at de dannet landets nye regjering: *People's*

Revolutionary Government (PRG). Bevegelsen dannet regjering med Bishop som statsminister. Den nye regjeringen møtte raskt motstand i den vestlige verden på grunn av PRGs sosialistiske prinsipper og at de mottok betydelig økonomisk hjelp fra Cuba. På samme tid igangsatte regjeringen politiske programmer for å rette opp i en økonomi som hadde blitt satt i stor uorden av Eric Gairy (Britter, 2020).

4.1.1 NJMs regjering og politiske programmer

Selve avsettelsen av Gairy ble applaudert, men flere av NJM sine politiske samarbeidspartnere uttrykte også en viss skepsis. Det var spesielt to bekymringer som lå sentralt. Den første var NJMs maktbruk. Den andre var at NJM endret landets politiske organisering fra å være et representativt demokrati til å være basert på møtebaserte konsultasjoner når det gjaldt politiske beslutninger. NJM la ned mye tid og arbeid på boligbygging, infrastruktur og turisme, og spesielt byggingen av flystasjonen *Point Salines* – ansett som avgjørende for utviklingen av turistindustrien (Ciment, 2014, s. 423).

Av politiske programmer konsentrerte NJM mye av arbeidet på boligpolitikk, helsevesenet, utdanning og arbeidsledighet. Det ble gjort store forbedringer innen boliger for fattige, blant annet gjennom samarbeid med private selskaper som fikk oppdraget med å bygge lavkostnadshus. Helse og tannhelse ble gjort gratis, og flere nye sykehus ble bygget. Store deler av personalet Grenada behøvde til de nye sykehusene kom fra Cuba (Ciment, 2014 s. 423). For første gang i Grenadas historie ble også grunnskole og videregående skole gratis, samt at bøker og skoleuniformer ble gitt til de fattige. En progressiv skatt ble innført; lavtlønnede betalte ingen skatt og høytlønnede betalte 40 prosent. I tillegg var selskapsskatten økt betraktelig og avgiftene på de største eksportvarene ble høynet. Regjeringen innførte også en moderat jordreform, hvor ukultiverte landbruksområder ble leaset og deretter utlånt til landløse arbeidere med garanti om en viss minstelønn, helsetjenester og pensjonsordninger.

Til tross for disse politiske programmene og sosiale ordningene begynte også denne regjeringen å motta kritikk for brudd på sivile rettigheter og menneskerettighetene; i løpet av de fire og et halvt årene PRG var i regjering ble i snitt 75 individer fengslet hvert år grunnet årsaker knyttet til politikk eller sikkerhet. Pressen ble i perioden sensurert og PRG førte praksis med å trakassere tilhengere av landets religiøse rastafaribevegelse.

Et annet kritikkverdige forhold var også hvordan den militære fløyen i NJM; *Peoples*

Revolutionary Army, fikk et rykte for å være både arrogante og overivrige når det kom til å håndheve det de anså som atferd i tråd med hva PRG og NJM forventet. At NJMs regjering, PRG, nektet å utlyse nye valg og heller valgte konsultasjonsmøter når det kom til politiske spørsmål var et annet punkt som gjorde at det ble stilt spørsmål angående regjeringens legitimitet regionalt i «Organization of Eastern Caribbean States», og internasjonalt (Ciment, 2014, s. 424). Etter hvert som deltakelsen i de konsulterende møtene gradvis ble lavere, økte også beslutningsmakten til PRGs sentralkomité.

4.1.2 Samarbeid med Cuba

Utenrikspolitisk uttrykte Maurice Bishop og NJM åpenlyst sitt vennskap og beundring for Fidel Castro og Cuba, og at assistanse fra Cuba var svært velkommen. NJM ønsket også å etablere gode relasjoner til Libya; dette gjaldt både for Libyas motstand mot det som ble ansett for imperialisme og at begge landene stemte imot FNs fordømmelse av Sovjetunionens invasjon i Afghanistan.

Det tok heller ikke lang tid før Bishops og NJMs beundring for Castros Cuba ble konsolidert til noe mer. I april 1979, bare en måned etter at Gairy hadde blitt avsatt, mottok PRG den første sendingen av våpenutstyr fra Cuba. I løpet av de neste månedene hadde Grenada og Cuba også inngått en avtale som medførte at Grenada skulle motta ytterligere støtte. Denne avtalen omfattet hjelp til tekniske støttetjenester, opptrening av grenadisk personell og støttepersonell fra Cuba. Dette var ifølge Grenada for å videreutvikle landets kjerneinfrastruktur når det kom til økonomi og sosiale tiltak. Cuba sendte også en liten gruppe cubanske helsepersonell og tannleger, som muliggjorde et medisinsk tilbud på i rurale Grenada. I tillegg tilbød Cuba en bred økonomisk støtte; fiskebåter og teknisk personell ble sendt for å opprette en egen fiskeindustri slik at Grenada skulle være selvforsynte med mat, Grenada inngikk avtaler om kjøp av grunnleggende varer som sement og sukker, og senere tilbød begynte Cuba å tilby studiestipender og kulturell utveksling mellom landene (Boodhoo, 1985, s. 33).

Som et resultat av samarbeidet med Cuba og NJMs manifest ble Grenada innlemmet som medlem av «the Non-aligned Movement» i 1979. Senere, ved en konferanse for «Non-aligned Movement, skulle Bishop utdype de grove linjene for Grenadas utenrikspolitikk. Ifølge Boodhoo (1985, s. 34) var hovedmålene til regjeringen blant annet å få en slutt på

Monroe- og Truman-doktrinen, at stater skulle respektere hverandres rett til selvbestemmelse, militær nedrustning og at alle land har rett til å velge fritt hvilken internasjonal organisasjon det ønsker å tilhøre.

4.1.3 Maurice Bishops død; NJM imploderer

Etter flere år med et stadig dårligere forhold til USA forsøkte Bishop å få til en endring, hvor han i forkant skal ha uttalt: «Bad relations do not make sense. From our point of view, the need to ensure that even more American visitors come to our country every year is a critical and burning need» (Boodhoo, 1985, s. 60-61). Møtet førte ikke til et bedre forhold til USA, og ironisk nok skapte det en større splid innad i NJM. Flere i sentralkomiteén var nå av den mening at Bishop viste tegn på svakt lederskap, samt på vei til å bryte med partiets Marxistisk-Leninistiske prinsipper. Senere innkalte NJMs sentralkomit  Bishop til et møte, hvor komitéen krevde at Bishop skulle dele makten med Bernard Coard. Coard var på dette tidspunktet lederen for den mer marxistisk orienterte fløyen i NJM. Det er uenigheter om hva som var den egentlige årsaken til at sentralkomit en vendte seg mot Bishop; som nevnt var den uttalte årsaken at Bernard Coard og hans støttespillere i partiet var skuffet over Bishops svik mot leninistiske prinsipper, dog er det mulig at de som ønsket Bishops makt innskrenket gjorde det grunnet egoistiske årsaker og ønsker om mer makt (Boodhoo, 1985, s. 61).

Den 8. oktober 1983 returnerte Bishop fra en utenlandsreise til  st-Europa og ble møtt av en sentralkomit  som hadde snudd seg imot ham. Den 13. oktober ble Bishop innkalt til et møte med komitéen; her bestemte komitéen at Bishop skulle kastes ut av NJM, samt settes i husarrest. Fire dager senere så leste sjefen for Grenadas h r, Hudson Austin, opp en uttalelse på landets radiostasjon hvor komitéens avgjørelse om å kaste Bishop fra makten ble rettferdiggjort. Denne avgjørelsen skulle raskt vise seg å være svært upopulær blant folket. Flere tusen mennesker samlet seg rundt Bishops hjem for deretter å frakte ham til *Fort Rupert*.

Samtidig som Bishop og hans støttespillere nå planlagte et neste steg, sendte Austin tre armerte kjøretøy til fortet som løsnet skudd mot samlingen av folk. Bishop og mange flere ble drept, og likene kastet på sjøen (Ciment, 2014, s. 424-425). Disse handlingene gjorde befolkningen lammet. Sentralkomit en omorganiserte seg, og omdøpt til: «Revolutionary Military Council» (RMC), hvor Austin ble proklamert som ny statsleder. To tiltak ble straks

innført; et portforbud som gjorde det ulovlig for alle, uansett grunn, å forlate husene sine, samt at hæren ble instruert til å avvæpne NJM-militsen.

4.2 Grenadas kommunisme – sett gjennom amerikanske øyne

USAs forhold til Grenada ble raskt dårligere da Maurice Bishop og NJM avsatte Eric Gairy, mye på grunn av at ideologien til den nye ledelsen i Grenada var Marxistisk. En annen sak som virkelig fikk USA til å mislike den nye regjeringen i Grenada var at de ønsket å samarbeide med både Cuba, Libya og Sovjetunionen (Mcpherson, 2016, s. 165) (Ciment, 2014, s. 424). USAs ambassadør i Barbados advarte Bishop om å søke økonomisk og politisk støtte hos Cuba, hvor på en radiosending Bishop svarte med å proklamere at: «Nobody has the right to tell us what to do or how to run our country or who to be friendly with ... We are not in anybody's backyard and we are not for sale» (Bishop sitert i Blasier, 1976, s. 282)

Carter-administrasjonen, som allerede mottok sterk kritikk fra republikanerne for at Nicaragua hadde falt under kontrollen til Sandinistene og for å ha gitt Panamakanalen til den visstnok venstreorienterte Torrijos-regjeringen, følte et stort press for å gjøre noe med situasjonen i Grenada. Det ble under president Carter igangsatt destabiliseringsoperasjoner mot Grenada; blant disse en større marineøvelse hvor scenarioet var en invasjon av de fiktive øyene «Amber og «Amberinene» for å styrte et kommunistisk regime (Ciment, 2014 s. 424). Før situasjonen i Grenada hadde eskalert ytterligere så var Jimmy Carters presidentperiode over, og republikanske Reagan valgt til president.

4.2.1 Reagan-administrasjonen

Da Reagan-administrasjonen tok over i 1981, gjorde de lite for å skjule hvilke ønsker de hadde for den politiske situasjonen i Grenada. President Reagan avsto flere ganger både å møte Maurice Bishop og enhver høytstående offisiell byråkrat fra Grenada ble avvist (Ciment, 2014, s. 424). Bishop fikk til slutt et møte med den nasjonale sikkerhetsrådgiveren William Clark, som angivelig ikke engang visst hvor Grenada lå (Zunes, 2003). USA var på dette tidspunktet av den oppfatning at Grenada planla å etablere en sovjetisk ubåtbase, og at byggingen av den kommersielle flyplassen «Port Salines» i realiteten var tiltenkt en rolle som

sovjetisk bombeflybase (Ciment, 2014, s. 424). Dette synspunktet kom tydelig fram i Reagans tale til den amerikanske befolkningen den 27. Oktober:

In 1979 trouble came to Grenada. Maurice Bishop, a protégé of Fidel Castro, staged a military coup and overthrew the government which had been elected under the constitution left to the people by the British. He sought the help of Cuba in Building an airport, which he claimed was for tourist trade, but which looked suspiciously suitable for military aircraft, including Soviet-built long-range bombers.
(Ronald Reagan, 1983)

Grenada, mente Reagan-administrasjonen, var nå det nye senteret for revolusjonær aktivitet og underminering av andre lands styresett i Karibben. Med andre ord var Grenada nå på vei til å bli et kommunistisk diktatur hvor privat eierskap ville bli knust, religion undertrykt, og sivile- og menneskerettigheter kastet til side. Oppfatningen var at NJM ikke en gang kunne ansees som Grenadisk, da organisasjonen ikke var noe mer enn et av Fidel Castros redskap. I 1982 kom USAs syn på Grenada tydelig frem, da Reagan fordømte Grenada til å være et «Marxistisk virus» som var nødt til å bli eliminert (Ciment, 2014, s. 424).

Reagan tenkte på Grenada i en global kontekst, og anså derfor situasjonen i Grenada som et resultat av internasjonal kommunisme som nå forsøkte å oppnå innflytelse i flere stater i Amerika (McPherson, 2016 s. 166). Ved å handle mot Grenada, så ønsket amerikanske tjenestemenn å sende et signal til Fidel Castro om at Cuba kunne være neste.

4.3 USAs økonomiske interesser i Grenada

Som for Guatemala og den Dominikanske Republikk så definerer jeg også her hva som menes med økonomiske mål; disposisjoner som tar sikre på å beskytte en fri markedsøkonomi og verne om den private eiendomsretten – spesielt med hensyn til amerikanske investeringer og eiendommer.

På lik linje med mange andre stater i Latin-Amerika og Karibben var Grenadas økonomi basert på landbruksprodukter og plantasjer; deriblant eksport av muskat, sukker, bananer og kakao (Ciment, 2014 s. 421). Ifølge Zunes (2003) var ikke Grenada åpne for å la amerikanske selskaper og interesser dominere landets økonomi. Videre ble Grenadas politiske økonomi under New Jewel Movement ansett for å være en trussel; hva ville skje

dersom et land så lite og fattig som Grenada fortsatte den raske utviklingen innenfor helse- og boligpolitikk, utdanning og demokrati ved bruk av en sosialistisk modell? Zunes (2003) mener USA antagelig ikke ønsket at Grenada skulle bli et eksempel for andre land i den tredje verden på hvordan små, fattige stater kunne lykkes uten å følge USAs og de internasjonale finansinstitusjonenes nyliberale modell (Zunes, 2003). Hvis Grenadas økonomiske modell, som ikke fokuserte på utenlandske investeringer, ble for attraktiv for andre stater i regionen så ville dette over tid medføre at USAs rolle som investor og dets økonomiske interesser bli svekket. Spesielt på bakgrunn av at Grenadas økonomiske modell ble utprøvd i en tid hvor USAs kapitalistiske modell hadde ført til økonomisk stagnasjon i land som Puerto Rico, Jamaica og den Dominikanske Republikk (Boodhoo, 1985 s. 3).

USAs ønske om å svekke Grenadas økonomiske utvikling kom fram både under president Carter og president Reagan; Carter-administrasjonen avviste Grenadas forespørsel om økonomisk støtte, samt igangsatte en kampanje hvor amerikanske borgere ble frarådet å reise til Grenada. Under Reagan-administrasjonen økte USAs fiendtlighet til Grenada ytterligere; økonomisk støtte gjennom verdensbanken og den karibiske utviklingsbanken ble blokkert, støtte fra det internasjonale pengefondet ble begrenset, og deltakelse i det karibiske handels- og utviklingsprogrammet «Caribbean Basin Initiative» ble ikke Grenada engang vurdert egnet til (Zunes, 2003).

Det må likevel nevnes at disse økonomiske sanksjonene trolig kom som følge av en enighet mellom USA og Caribbean Community and Common Market (CARICOM). Dette var et økonomisk samarbeid Grenada også var medlem av. Flertallet i CARICOM anså situasjonen i Grenada som farlig for regionen, og innførte derfor økonomiske sanksjoner mot landet (Mydans, 1983).

4.4 USAs strategiske mål; en årsak til intervensjonen i Grenada?

Til tross for at intervensjonen i Grenada ble gjennomført nesten tretti år etter intervensjonen i Guatemala, var USAs sikkerhetspolitiske disposisjoner fortsatt svært like; den første var å nøytralisere enhver trussel som kan oppstå i Latin Amerika, og den andre; å forhindre fiendtlige makter i å oppnå innflytelsesmuligheter i regionen, da et slikt tilfelle kan forsterke kapabilitetene disse maktene har til å skade USAs politiske og økonomiske interesser (Coll, 1997, s. 45). At Maurice Bishop åpenlyst både uttalte at enhver stat skal ha muligheten til å

bygge allianser og samarbeid med hvem en måtte ønske, og så inngikk nære relasjoner med Cuba, var for USA trolig klare tegn på at fremmede makter nå kunne ha mulighet til å oppnå innflytelse i regionen. Dette så antageligvis USA på som en mulig trussel mot deres regionale hegemoni, og et brudd på Truman-doktrinen.

USA anså aldri Grenada som en direkte militær trussel, da det verken var av formidabel størrelse eller hadde avanserte våpensystemer. Det som dog var av bekymring, var de Cubanske arbeiderne som bygget den nevnte flyplassen *Port Salines*. Arbeiderne, mente USA, var i realiteten militærstyrker utplassert for å bistå Grenada i militær opprustning.

Grenadas påstand om at flyplassen ble bygget for kommersielle årsaker ble derfor ei heller ansett som troverdig av USA; de mente den ble tilpasset for militærfly og militært utstyr. Dette medførte at flere i USAs nasjonale sikkerhetstjeneste ble svært skeptiske til aktiviteten som nå foregikk i Grenada.

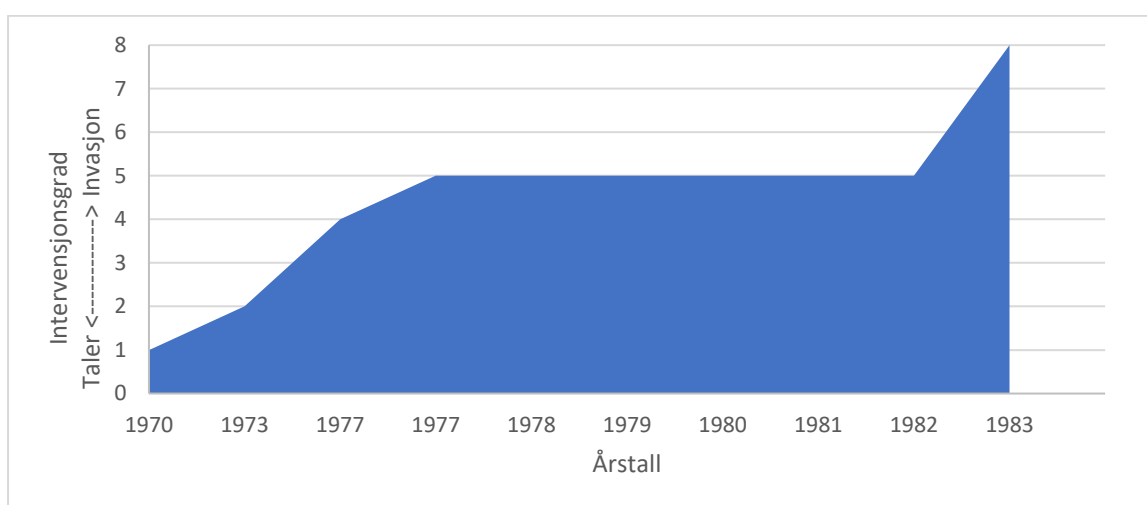
USAs syn på situasjonen i Grenada endret seg raskt da maktkampen innad i partiet New Jewel Movement medførte at statsminister Maurice Bishop ble avsatt av partiets nestkommanderende Bernard Coard. At Coard over lengre tid fungerte som lederen for partiets marxistiske ideologi og teori, fikk trolig flere alarmer til å gå i det amerikanske statsapparatet. Coard resignerte kort tid senere, og General Hudson, lederen for Grenadas *People's Revolutionary Army*, tok makten. USA forsøkte å få i stand en fredelig løsning på konflikten, noe som for USAs del innebar å få mulighet til å overvåke de amerikanske statsborgerne som oppholdte seg i landet, da de fryktet for at det skulle oppstå en gisselsituasjon. Reagan-administrasjonens frykt stammet fra gisselsituasjonen i Iran tre år tidligere, som president Carter fikk store problemer med (Williams, 1997, s. 168). Den potensielle skaden en slik situasjon kunne gjøre var stor, både med tanke på liv som kunne gå tapt, men også Reagans og USAs omdømme. Grenada, enten på grunn av intern uenighet eller et håp om å utnytte situasjonen til sin fordel, blokkerte denne forespørselen flere ganger. Da USA fikk tilgang viste det seg at de amerikanske statsborgerne var uskadde. USAs neste ønske var at Grenada godkjente en dokking av et amerikansk skip for å evakuere statsborgerne sine, noe som ble avslått. Avslaget medførte en økt mistanke om at Austin og hans regjering anså amerikanerne og andre utlendinger for å være mulige gisler eller forhandlingskort til senere (Stewart & Raines, 2008, s. 9).

Grenadas uvillighet til å forhandle fram en løsning på USAs bekymringer gjorde at amerikanske tjenestemenn nå anså situasjonen i Grenada som så prekær at det rettfærdiggjorde mer drastiske intervensjoner.

4.5 Intervensjonen blir et faktum – Operation Fury

I gjennomgangen av Grenadas historie og forholdet mellom USA og Grenada har jeg forsøkt å fange hvilke faktorer som kan ha medvirket til USAs intervensjon. I motsetning til Guatemala og den Dominikanske Republikk så hadde ikke USA intervenert i noen vesentlig grad i Grenada før i 1970, et par år etter at landet ble selvstendig fra Storbritannia. Det tok derimot ikke lang tid fra Grenadas selvstendighet til USA begynte å ta i bruk intervensjonsmidler. Nedenfor vises den intervensjonsgraden USA tok i bruk mot Grenada over tid:

Figur 10: Utvikling av intervensjonsgrad over tid

Den militære invasjonen av Grenada ble iverksatt 25. oktober 1983. Før dette tidspunktet hadde USA allerede tatt i bruk flere intervensjonsmidler; taler, mediaoppslag, blokkeringer av lån og stønader til Grenada via verdensbanken og IMF, samt støtte til Grenadas ekspresident Eric Gairy. For intervensjonen har jeg funnet verken dokumenter eller forfattere som har lagt fram bevis på at CIA faktisk var involverte i regimeendringen i Grenada, noe som skiller seg fra intervensjonene i Guatemala og den Dominikanske Republikk.

Til slutt kulminerte situasjonen i Grenada og USAs frykt for amerikanske interesser til den militære invasjonen som ble igangsatt den 25. oktober 1983. Offisielt mente USA at dette ikke var en invasjon, men at de hadde blitt invitert av *Organization of Eastern Caribbean States* (OECS) til en fredsbevarende styrke som skulle sendes til Grenada (Boodhoo, 1985, s. 62). For *Operation Fury* tok OECS og USA i bruk artikkel 8 som var underlagt den kollektive sikkerhetstraktaten, samt legitimerte operasjonen ytterligere da de fikk en forespørsel fra Grenadas General-Guvernør Sir Paul Scoon om bistand til å frigjøre Grenada

fra *Revolutionary Military Council*. Grunnlaget for intervensjonen for USAs del var frykten for en eventuell gisselsituasjon som involverte amerikanske statsborgere og at de politiske urolighetene i Grenada ville føre til et mer radikalt kommunistisk styre.

Med de to separate forespørslene til USA om å intervensjonere i Grenada, tok President Reagan kontakt med *Special Situation Group*, og dannet en nasjonal sikkerhetsplanleggingsgruppe (NSPG) hvor de først diskuterte en fredelig evakuering av de amerikanske statsborgerne (Cole, 1997, s. 23). Flere planer for evakuering ble diskutert i NSPG, men i lys av ny informasjon som sa at militæret i Grenada hadde påbegynt en mobilisering av reservestyrkene i landet så konkluderte NSPG med at ingen av de fredelige planene var tilstrekkelige. De amerikanske stabssjefene var ifølge General Vessey nå av den oppfatning at USA burde «... go in with enough force absolutely to get the job done... to minimize casualties, both on our side and on theirs. We wanted to intimidate the Cubans.» (siteret i Cole, 1997, s. 26). Den 25. Oktober ga president Reagan ordren om å begynne en militæroperasjon bestående av spesialoperasjonskommandoen, infanterisoldater, marinesoldater og luftstyrker mot Grenada. Målet med militæroperasjonen var å evakuere amerikanske statsborgere, avvæpne fiendtlige styrker og å gjenopprette et stabilt regime i Grenada (Cole, 1997, s. 26).

4.6 Grenada; utløsende og medvirkende årsaker?

USA, både under Carter-administrasjonen og Reagan-administrasjonen, uttrykte stor skepsis til den kommunistiske aktiviteten som foregikk i Grenada. Denne skepsisen var knyttet til Grenadas politiske lederskap, landets stadig tettere samarbeid med Cuba, byggingen av flyplassen *Port Salines* og de sosialpolitiske tiltakene landet igangsatte. Til tross for USAs skepsis til Grenada så var det ikke før den politiske situasjonen i landet drastisk ble verre at USA, med forespørsler fra OECS og Grenadas General-Guvernør Paul Scoon, intervensjonerte militært. Med tanke på at Reagan-administrasjonen blokkerte Grenadas forespørsel om økonomisk støtte fra den karibiske utviklingsbanken og Verdensbanken (Zunes, 2003) er det mulig å anse Grenadas ønske om å ikke være en del av USAs markedsliberale økonomiske system som en medvirkende årsak. Et slikt resonnement innebærer dog at man overser eller spiller ned betydningen både USAs sikkerhetspolitiske og ideologiske mål har å si. I materialet jeg har lagt fram finner jeg ingen overbevisende indikasjoner for at USAs økonomiske disposisjoner (b) hadde noen betydning for avgjørelsen om å intervensjonere.

Settes intervensjonen i Grenada i lys av Truman-doktrinen og at Grenadas politiske

situasjon var svært kaotisk og preget av kommunistisk tankegods, så indikerer det at USA ikke tok grep før de anså de ideologiske og sikkerhetspolitiske disposisjonene sine for å være truet. President Reagan uttalte også bekymring for de omtrent tusen amerikanske borgerne som var i Grenada, og hvordan disse kunne bli brukt i en gisselsituasjon mot USA av Grenadas daværende ledere. Militærledelsen i Grenada ble av Reagan også omtalt som terrorister og Grenada som en sovjet-cubansk koloni; en mulig militærbastion for å eksportere terror og underminere demokratiske regimer (Reagan, 1983). Med utgangspunkt i materialet jeg har presentert ser USAs intervensjon i Grenada ut til å være sterkt preget av ideologiske disposisjoner (a). Grenadas ledelse, både under Bishop, Coard og Hudson, var selverklærte kommunister. Med tanke på USAs syn på kommunisme som et internasjonalt fenomen, brøt situasjonen i Grenada et av Truman-doktrinens hovedmål om å hindre sovjetisk innflytelse i regionen. Noe som også taler for at intervensjonen var basert på sikkerhetspolitiske disposisjoner (c) var Reagans ønske om å evakuere amerikanske sivile. Av denne grunn var USA villige til å strekke seg langt for å tvinge sin vilje gjennom.

Symbolpolitiske disposisjoner (d) kan ha vært medvirkende for Reagan-administrasjonens beslutning om å ta i bruk militær intervensjon i Grenada. Administrasjonen var opptatt av å sende et signal; å symbolisere styrke i kampen mot internasjonal kommunisme, samt å skremme Fidel Castro og Cuba.

DEL III: AVSLUTNING

5.0 Analyse

I dette kapitlet skal jeg kort presentere funnene fra hver case, deretter kvantifisere de fire disposisjonene 'ideologiske', 'økonomiske', 'sikkerhetspolitiske' og 'symbolpolitiske'. Disse skal jeg presentere i en samlet tabell. Tabellen vil forhåpentligvis gjøre arbeidet med å finne hvilken disposisjon som tilsynelatende er avgjørende og/eller medvirkende til USAs intervensjoner mer oversiktlig og gjennomførbart. I denne analysen må jeg stole på at jeg har gjennomgått nok kunnskap om hver case og disposisjon. Dette fordi flere av hendelsene som ser ut til å ha medvirket eller vært utløsende for USAs valg om å intervensjonere kan ligge innenfor definisjonen for flere av disposisjonene mine, noe som gjør at en kvalitativ vurdering av hvilken disposisjon de faktisk hører til i, er nødvendig å gjøre underveis. For at en disposisjon skal få høyeste verdi '3' så kan det ikke være tvil om at samtlige punkter innen definisjonen av disposisjonen var oppfylt. Verdien '2' gir jeg hvis det er funn i materialet som tilsier at her var det flere konkrete hendelser som kunne ha medvirket, men disposisjonens definisjon er likevel ikke fullstendig oppfylt. Jeg gir en disposisjon verdien '1' hvis jeg har funn som sier at en liten del av disposisjonen er oppfylt. For at jeg skal kunne gi verdien 0 kan det ikke være noe konkret eller sikkert som sier at USA intervensjonerte på bakgrunn av den. Jeg ønsker å presisere at verdien en disposisjon avgjøres av hvordan USA anså den som truet, ikke hvorvidt det i ettertid er mulig å si at deres perspektiv var feilaktig.

5.1 Kvantifisering av utenrikspolitiske disposisjoner

5.1.1 Guatemala

USAs ideologiske disposisjoner (a): Eisenhower-administrasjonen argumenterte for at Arbenz i Guatemala representerte et mulig USA-fiendtlig og illiberal regime gjennom det de anså som kommunistisk aktivitet i Guatemala. Sentralt står jordreformen som rammet amerikanske selskaper, at kommunistisk aktivitet ikke var ulovliggjort og at president Arbenz rådførte seg med av den kommunistiske bevegelsen. Jordreformen Arbenz-regjeringen innførte faller også innenfor USAs ideologiske mål. Årsaken er at Eisenhower-administrasjonen anså reformen for å være et bevis på kommunistisk tankegods i Guatemala. President Arbenz var likevel ikke en eksplisitt kommunist eller marxist, samt at jeg ikke

anser hans regime for å være illiberal, hvor det at de som fikk eiendom ekspropriert av den guatemalanske staten ble kompensert kan tjene som et eksempel. Senere gjennomførte Arbenz' også våpenkjøpet fra Tsjekkoslovakia, et kjøp USA brukte for å legitimere intervensjonen. Jeg tolker derfor denne disposisjonen for å være av vesentlig tilstedeværelse og gir den verdien 2.

USAs økonomiske disposisjoner (b): I implementasjonen av jordreformen så eksproprierte Arbenz-regjeringen store ukultiverte områder fra det amerikanske selskapet UFCO. Selskapet klaget både til USA, samt at de forsøkte å motsette seg denne avgjørelsen. Det er mulig å anta at USA og Eisenhower-administrasjonen vektla UFCOs tap av områder som et brudd på den frie markedsøkonomien og vernet av privat eiendom. Verdt å gjenta er også flere av kontaktflatene som eksisterte mellom UFCO og Eisenhower-administrasjonen; flere i administrasjonen hadde tette bånd til selskapet, og kan derfor ha gjort at UFCOs synspunkt og meninger om det som skjedde i Guatemala fikk mer betydning. UFCO var et svært stort selskap, og kunne dermed ha hatt betydning selv uten forbindelsene til Eisenhower-administrasjonen. Jeg vil likevel påstå at USAs økonomiske disposisjoner ikke var særlig avgjørende for USAs valg om intervensjon, da Eisenhower-administrasjonens største misnøye med Arbenz-regjeringens økonomiske politikk ikke var at den truet amerikanske interesser, men av kommunistisk karakter. Jeg tolker denne disposisjonen for å ha litt tilstedeværelse og gir den verdien 1.

USAs sikkerhetspolitiske disposisjoner (c): Det er lite som indikerer at det kunne oppstå en militær trussel enten mot USA direkte eller amerikanske statsborgere. Guatemalas militære styrke var for lav. Våpenkjøpet president Arbenz gjorde fra Tsjekkoslovakia anser jeg for å være et direkte brudd med USAs sikkerhetspolitiske mål med tanke på fiendtlige makters mulighet for å utøve innflytelse i regionen, mer spesifikt Sovjetunionen. Det er stilt spørsmål ved om dette våpenkjøpet kunne ha blitt gjort fra et annet land hvis ikke USA hadde blokkert disse forsøkene; likevel peker materialet jeg har brukt mot at denne handlingen fikk betydning for USAs avgjørelse om å intervensjonere. Jeg tolker derfor denne disposisjonen for å være av vesentlig tilstedeværelse og gir den verdien 2.

USAs symbolpolitiske disposisjoner (d): Både president Eisenhower og utenriksminister Dulles så på intervensjonen som en viktig symbolsk seier mot internasjonal kommunisme,

samt at Eisenhower brukte intervensjonen som et bevis på sin standhaftighet i kampen mot kommunisme i presidentkampanjen i 1956. Den symbolpolitiske disposisjonen anser jeg derfor å være av fullstendig tilstedeværelse og gir den verdien 3.

5.1.2 Den Dominikanske Republikk

USAs ideologiske disposisjoner (a): Landet hadde ikke en klar kommunistisk bevegelse, men USA intervenerte da det oppstod indre stridigheter mellom de konservative i landet og tilhengere av ekspresident Bosch. USA var av den oppfatning at Bosch-tilhengerne var på vei til å bli radikalisererte, og var derfor svært bekymret for at et «nytt Cuba» skulle oppstå i Karibien. Det er for casen vanskelig å si hva resultatet ville ha blitt hvis USA ikke intervenerte, og jeg ser meg derfor nødt til å ta utgangspunkt i at USA handlet etter et ønske om å unngå et USA-fiendtlig, illiberal regime, fremfor at de ved en senere anledning var nødt til å gripe inn med større risiko. På grunnlag av dette så tolker jeg denne disposisjonen for å være av vesentlig tilstedeværelse og gir den verdien 2.

USAs økonomiske disposisjoner (b): Denne disposisjonen finner jeg ingen støtte for i konkrete hendelser eller uttalelser. Jeg gir den derfor verdien 0.

USAs sikkerhetspolitiske disposisjoner (c): For denne disposisjonen finner jeg støtte. President Johnson kunne ikke tillate at amerikanske statsborgere var truet, noe som offisielt var årsaken til at USA sendte inn soldater. I likhet med den ideologiske disposisjonen hadde det i mine øyne også betydning her at Bosch-tilhengerne for USA representerte en mulig venstreradikalisering, som i verste fall kunne utvikle seg til en trussel mot USAs sikkerhet. Jeg anser derfor denne disposisjonen for å være av vesentlig tilstedeværelse og gir den verdien 2.

USAs symbolpolitiske disposisjoner (d): President Johnson uttalte selv at han var opptatt av å sende et innenrikspolitiske signal med intervensjonen; at Demokrater var kapable til å føre en hard linje mot kommunisme på lik linje med Republikanere. At USA på dette tidspunktet også var innblandet i Vietnam ga muligens også et større insentiv til å vise det internasjonale samfunnet at USA hadde kontroll på sin egen region. Denne disposisjonen anser jeg derfor å være fullstendig tilstedeværende og gir den verdien 3.

5.1.3 Grenada

USAs ideologiske disposisjoner (a): Reagan omtalte Grenada som en sovjet-cubansk koloni ledet av terrorister; en mulig militærbastion for å eksportere terror og underminere demokratiske regimer. Lederne for NJM var selverklærte kommunister, og det er kjent at Maurice Bishop hadde mye kontakt med Cuba. USA intervenerte først etter at Bishop var drept, og de mer radikale marxistene Hudson Austin og Bernard Coard stod igjen som ledere for NJM i Grenada. Jeg anser denne disposisjonen for å være fullstendig tilstedeværende og gir den verdien 3.

USAs økonomiske disposisjoner (b): Jeg finner ingen sikre indisier på at denne disposisjonen skal ha hatt noe å si for USAs intervensjon i Grenada. USA blokkerte økonomisk støtte til landet, men denne hendelsen hadde slik jeg forstår det ikke noe med amerikanske investeringer eller eiendom å gjøre. Landets økonomi var veldig liten, og en intervensjon på bakgrunn av dette ville USA ha hatt store problemer med å forklare. Jeg anser denne disposisjonen for å ha ingen tilstedeværelse og gir den verdien 0.

USAs sikkerhetspolitiske disposisjoner (c): USA og Reagan-administrasjonen anså fortsatt kommunisme som et internasjonalt fenomen. Dette medførte at Grenadas marxister for USA var et tegn på sovjetisk innflytelse i regionen. Et annet sentralt punkt for denne disposisjonen var president Reagans ønske om å evakuere amerikanske sivile som befant seg på Grenada. I ettertid har Reagans frykt for de amerikanske sivile fått et stempel som overdrevent, men sett i lys av gisselsituasjonen i Iran kort tid før situasjonen på Grenada, så var dette en risiko Reagan ikke ønsket å ta. Både amerikansk sikkerhet, statsborgere og en mulig fiendtlig innflytelse i regionen fant sted på Grenada. Grenada var ikke en direkte militær trussel i seg selv, og Sovjetunionen eller Cuba ikke hadde militære kapabiliteter av signifikans der. På bakgrunn av det ovennevnte så tolker jeg disposisjonen for å være vesentlig tilstedeværende, og jeg gir den verdien 2.

USAs symbolpolitiske disposisjoner (d): Reagan-administrasjonen ønsket å sende et signal til både USAs befolkning og det internasjonale samfunnet da de intervenerte; å symbolisere styrke i kampen mot internasjonal kommunisme, samt å skremme Fidel Castro og Cuba. Reagan-administrasjonen ønsket også å unngå en mulig gisselsituasjon, da det kunne medføre

tap av liv, men samtidig et omdømmetap for både Reagan og USA. Jeg anser denne disposisjonen for å være fullstendig tilstedeværende og gir den verdien 3.

5.2 Resultater

Figur 11: Kvantifiserte disposisjoner

Disposisjoner	Guatemala	Dominikanske Republikk	Grenada	Totalt
Ideologiske	2	2	3	7
Økonomiske	1	0	0	1
Sikkerhetspolitiske	2	2	2	6
Symbolpolitiske	3	3	3	9
Totalt	8	7	8	25

I tabellen ovenfor er det tydelig at USAs ideologiske disposisjoner i alle tre intervensjonene hadde vesentlig eller fullstendig tilstedeværelse. I Grenada kan denne disposisjonen ha spilt en avgjørende rolle for USAs valg om å intervensjonere. For Guatemala og den Dominikanske Republikk kan den ha spilt en medvirkende rolle.

At USAs økonomiske disposisjoner skal ha spilt en medvirkende eller avgjørende rolle i avgjørelsen om å intervensjonere finner jeg svært liten eller ingen støtte for.

For USAs sikkerhetspolitiske disposisjoner finner jeg støtte for at den kan ha vært medvirkende i både Guatemala og den Dominikanske Republikk, for intervensjonen i Grenada kan den ha vært avgjørende.

Den symbolpolitiske disposisjonen ser ut til å være fullstendig tilstedeværende i alle tre casene. Dette innebærer at presidentene i alle tre intervensjonene ytret et ønske om å vise styrke i kampen mot kommunisme, handlekraft med tanke på innenrikspolitik og at USAs allierte kunne observere at USA tok grep hvis det var ansett som nødvendig.

For alle tre intervensjonene så finner jeg relativt høye totalverdier, der Guatemala og Grenada har samlet verdi på 8 og den Dominikanske Republikk på 7. Den kvantitative tabellen indikerer derfor at intervensjonen i den Dominikanske Republikk ble gjennomført på det svakeste grunnlaget. Totalt for hver disposisjon så er den symbolpolitiske den desidert sterkeste, men en forklaring på dette skal jeg presentere under diskusjon. Ellers er det verdt å

merke seg at for USAs økonomiske disposisjoner er svært lav, med totalverdien 1. Hvorvidt verdien er lavere enn reelle forhold vites ikke, men med tanke på datainnsamlingen og gjennomgangen tror jeg ikke den ville ha forandre seg mye med mer data tilgjengelig. Dette forutsetter at den økte datainnsamlingen ble gjort på alle disposisjonene.

5.3 Diskusjon – hva er de «egentlige» motivene?

I alle tre casene jeg har gjennomgått er det tydelig at både de ideologiske og sikkerhetspolitiske disposisjonene var viktige for USAs avgjørelser om å intervenere i Latin-Amerika under den kalde krigen. Den økonomiske disposisjonen har jeg funnet nesten ingen støtte for. Fra et radikalt perspektiv kan jeg påstå at USA, som siste utvei, brukte militære intervensjoner for å tvinge stater inn i sin innflytelsessfære. Det er derimot ikke veldig mye i mine caser som støtter en slik påstand. USA intervenerte ikke militært mot Arévalo i Guatemala, Bosch i den Dominikanske Republikk eller mot Maurice Bishop i Grenada. Ingen av disse tre lederne var godt likt av daværende president eller administrasjon. Det var ikke før regimene enten falt eller viste en helt åpen kontakt med sovjetiske kontaktflater at USA tok grep. Den symbolpolitiske disposisjonen har fått høyeste verdi i alle tre tilfellene. Basert på den høye verdien ser denne ut til å ha størst betydning for USAs avgjørelser om å intervenere.

I arbeidet med å besvare forskningsspørsmålet mitt: «*Er det ideologiske, økonomiske eller sikkerhetspolitiske disposisjoner som hadde størst betydning for USAs avgjørelser om å intervenere militært i Latin-Amerika under den kalde krigen?*» kan jeg likevel ikke konkludere at den symbolpolitiske disposisjonen hadde størst betydning. Å avgjøre hva som er USAs viktigste utenrikspolitiske disposisjon er vanskelig, for det eksisterer ingen «egentlige» motiver. I gjennomgangen jeg har gjort er det tydelig at alle mine fire disposisjoner glir over i hverandre, og et klart skille er derfor vanskelig å finne. For intervensjonen i Guatemala var Arbenz' landreform, som det amerikanske selskapet UFCO ble rammet hardt av, ansett som kommunistisk politikk. Kommunistisk politikk var for USA en trussel mot stabiliteten i regionen, i tillegg til at kommunisme for USA var et internasjonalt fenomen. Følgelig var all politikk som beslutningstakere, presidenten eller andre embetsmenn anså som kommunistisk – en sikkerhetspolitisk trussel. En tilnærmet lik situasjon var det i Grenada, om enn noe mer direkte. Partiorganisasjonen NJM og regjeringspartiet PRG var selverklærte marxister. President Reagan tolket derfor Grenada

raskt for å være styrt av kommunistene, og så derfor på byggingen av flyplassen *Port Salines* som en fremtidig sikkerhetspolitisk trussel. I og med at det var en kommuniststyrt stat som bygde flyplassen var det for president Reagan en selvfølge at USA ytret skepsis til hensikten bak. Da Reagan-administrasjonens skepsis til Grenada økte, tiltok også den symbolpolitiske verdien ved å fjerne Grenadas ledelse. På denne måten var intervensjonen for USAs del en mulig vinn-vinn situasjon; de kunne fjerne et fiendtlig regime, samt vise allierte, fiender og egen befolkning at USA ikke lot andre stater gjennomføre aktivitet eller politikk ansett for å være fiendtlig. For den Dominikanske Republikk er det samme gjeldende. Den offisielle forklaringen for intervensjonen var at USA ønsket å hente ut amerikanske statsborgere, men som raskt utviklet seg til å være en operasjon for å stabilisere landet mot det USA mente var venstreradikale politiske bevegelser i landet. For intervensjonen i den Dominikanske Republikk er det fristende å si at USA var på forskudd; de ønsket ikke engang å la situasjonen utspille seg på egenhånd, av frykt for et nytt venstreorientert- eller kommunistisk parti i regionen. Denne situasjonen utnyttet Lyndon B. Johnson seg av politisk, hvor han projiserte seg den amerikanske befolkningen og det internasjonale samfunnet som en hard motstander av kommunistisk aktivitet. Slik er det tydelig at de utenrikspolitiske disposisjonene glir over i hverandre.

Selv om jeg ikke kan peke på en utenrikspolitisk disposisjon som utløsende, kan jeg likevel si noe om at USAs militære intervensjoner i Latin-Amerika under den kalde krigen indikerer å være sterkt farget av amerikanske embetsmenns, presidenters og sikkerhetsrådgiveres syn på kommunisme som et internasjonalt fenomen. I alle casene bærer avgjørelsen om å intervenere preg av frykt for venstreradikale regimer og hvordan Sovjetunionen kunne bruke Guatemala, den Dominikanske Republikk og Grenada til å oppnå innflytelse i Latin-Amerika. Hvorvidt denne frykten var overdrevet eller i andre tilfeller basert på tvilsomme fakta, ser jeg på som uviktig. Årsaken ligger i at jeg er opptatt av hvilken utenrikspolitisk disposisjon, hvis den er eller oppfattes som truet, utløser militær intervensjon.

Etter Sovjetunionens fall, og følgelig at verdenskommunismen også forsvant, har USA gjennomført et påfallende lavt antall militære intervensjoner. Dette forteller meg noe; de fire disposisjonene jeg har operert med fanger muligens ikke det helhetlige bildet av hvordan USAs utenrikspolitiske situasjon var i tidsperioden jeg undersøker. Med tanke på at den kalde krigen bar preg av å være en ideologisk kamp, en hendelse det verken før eller siden har forekommet tilsvarende av, ga dette mest sannsynlig en annen dynamikk i det internasjonale samfunnet enn hva USA befant seg i både før og etter perioden.

Til tross for at jeg nå har gjennomgått hvorfor den symbolpolitiske disposisjonen ikke nødvendigvis har stor betydning for USAs valg om å intervenere, kan den likevel være et uttrykk for situasjonen USA befant seg i. At presidenter kontinuerlig vektla hvor viktig det var å symbolisere styrke, både som individ og som USAs øverste representant, betyr at de anså det som kritisk å ha kontroll eller demme opp for sovjetisk og kommunistisk ekspansjon. Realistene vektlegger Truman-doktrinen og USAs forsøk på å demme opp for internasjonal kommunisme og nasjonale, venstreradikale politiske bevegelser. Både i casegjennomgangen og i kvantifiseringen av mine fire disposisjoner finner jeg støtte til den realistiske tilnærmingen, og følgelig anser jeg den for å ha størst forklaringskraft på USAs militære intervensjoner i Latin-Amerika under den kalde krigen. For meg indikerer derfor denne oppgaven at det foreligger mest støtte til at det enten er den ideologiske, sikkerhetspolitiske eller begge to i samspill som er av størst betydning for USAs valg om å intervenere militært i Latin-Amerika under den kalde krigen.

Det som vanskeliggjorde et oppsett som jeg valgte var at ideologiske og sikkerhetspolitiske disposisjoner var nesten identiske under den kalde krigen. Følgelig er dette en mulig svakhet i oppgaven min. Jeg vil likevel argumentere for at det var belegg for å ha med begge to, for å se om jeg kunne avdekke noe som tidligere ikke har blitt fanget opp grunnet de to disposisjonenes nærhet. Jeg kan heller ikke garantere at jeg har hull i datainnsamlingen, jeg er likevel av den tro at mitt komparative design og fokus på de større linjene i USAs intervensjoner kan ha gitt et positivt bidrag til litteraturen.

5.4 Lærdom og forslag til forbedringer

Jeg har merket meg tre fellestrekk for de tre militære intervensjonene jeg hadde med, som ikke er poengtert. For det første var alle en militær intervensjon mot relativt små stater, hvorav både den Dominikanske Republikk og Grenada er små øystater. For det andre ligger Guatemala, den Dominikanske Republikk og Grenada geografisk nært eller lett tilgjengelig for USA, på en tilnærmet linje nær 15 grader nord. Det tredje er at ingen av de tre statene hadde militære kapabiliteter som i realiteten var en trussel mot USA.

Et annet tilskudd til forskningen som kan gi resultater er et fullstendig dypdykk i hvilke aktører, informasjon og innenrikspolitikk som formet USAs beslutning om å intervenere militært. Med en slik tilnærming ville det kanskje vært mulig å ta i bruk andre

typer analysemodeller. Et forsøk på å strukturere deltakende aktører i en slik gjennomgang etter Johan Galtungs *A Structural Theory of Imperialism* (1971) og hans sentral-perifermodell kunne vært en interessant løsning for å teste de funnene jeg har presentert i denne oppgaven, med tanke på at denne oppgaven gir realismen størst forklaringskraft på USAs intervensjoner i Latin-Amerika.

Et tredje tilskudd ville ha vært å introdusere en fjerde case for oppgaven. I den fjerde casen ville jeg ha valgt et land hvor forholdene var relativt like til de tre jeg allerede har gjennomgått, men at USA ikke intervenerte militært. Det ville vært spennende å introdusere en slik case, hvor jeg også hadde kvantifisert USAs utenrikspolitiske disposisjoner, deretter sammenligne denne casen med de tre jeg allerede har gjennomgått. Et annet alternativ er å lete etter et tilfelle hvor USA også hadde ideologiske, økonomiske og sikkerhetspolitiske bekymringer, der forskjellen var at landet var nærmere andre stormakter, eller med en beliggenhet et godt stykke lengre vekk fra USA. Disse forslagene overlater jeg derimot til framtidige forskere å undersøke.

Er det en tanke jeg har gjort meg underveis i denne oppgaven er det hvor viktig en åpen tilnærming til fenomenet er. Jeg merket at mine tanker og søk etter informasjon tidvis enten allerede var farget, eller ble det underveis, avhengig av hvilke kilder jeg tok i bruk. I en verden fylt med ideologier, perspektiver, tilnærminger og metoder, tror jeg det viktigste en forsker kan gjøre er å være klar over sin egen forutinntatthet.

Referanser

- Allison, G. (1999). *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis* (2. utg.). New York: Longman.
- Barrett, D. M. (2007, Mai 8). *Congress, the CIA, and Guatemala, 1954*. Hentet fra Central Intelligence Agency: <https://www.cia.gov/resources/csi/studies-in-intelligence/archives/vol-44-no-5/congress-the-cia-and-guatemala-1954/>
- Becker, M. (2011). *History of U.S. Interventions in Latin America*. Hentet Februar 3, 2020 fra Marc's House of Knowledge: <https://www.yachana.org/teaching/resources/interventions.html>
- Blasier, C. (1976). *The Hovering Giant: U.S. Response to Revolutionary Change in Latin America*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Blasier, C. (1985). *The Hovering Giant: U.S. (Revised Edition). Response to Revolutionary Change in Latin America, 1910-1985 (Pitt Latin American Series)*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Boodhoo, K. I. (1985, Mai 1). Revolutionary Grenada and the United States (Dialogue #48). *LACC Occasional papers series. Dialogues (1980-1994)*. 48. Hentet fra <https://digitalcommons.fiu.edu/laccopsd/48>
- Britnell, G. E. (1951, November). Problems of Economic and Social Change in Guatemala. *The Canadian Journal of Economics and Political Science*, 17(4), ss. 468-481.
- Britter, E. V. (2020, november 29). *Grenada*. Hentet fra Encyclopædia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Grenada>
- Chomsky, N. (1985). *Turning the Tide: U.S. Intervention in Central America and the Struggle for Peace*. London: Pluto Press.
- CIA. (1963, Juni 7). *CIA Memorandum: President Bosch and Internal Security in the Dominican Republikk*. Hentet fra Central Intelligence Agency: https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0000605804.pdf
- CIA. (1973). *CIA "Family Jewels" Memo*. Hentet fra National Security Archive: https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB222/family_jewels_full_ocr.pdf
- Ciment, J. (2014). *Encyclopedia of Conflicts Since World War II* (2. utg.). Routledge.
- Cole, R. H. (1997). *Operation Urgent Fury: Grenada*. Washington D.C.: Joint History Office: Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff.
- Coll, A. R. (1997). United States Strategic Interests in Latin America: An Assessment. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs*, 39(1), ss. 45-57. Hentet fra <https://www.jstor.org/stable/166495>
- Crandall, R. (2006). *Gunboat Democracy: U.S. Interventions in the Dominican Republic, Grenada, and Panama*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Cullather, N. (1994). *Operation PBSUCCESS: The United States and Guatemala 1952-1954*. Hentet fra Central Intelligence Agency: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB4/index.html>
- Cullather, N. (2006). *Secret History*. Stanford: Stanford University Press.
- Department of State. (1951, Oktober 9). *Foreign Relations of the United States, 1951, The United Nations: The Western Hemisphere, Volume II: Document 786*. (R. R. Goodwin, N. S. Kane,

- & H. D. Schwar, Red.) Washington, D.C.: Government Printing Office. Hentet November 20, 2020 fra Office Of The Historian:
<https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1951v02/d786>
- Dulles, A. W. (1963). *The craft of intelligence*. New York: Harper & Row.
- Edgar, R., & Stewart, R. (2008). *Operation Urgent Fury: The Invasion of Grenada, October 1983*. Center of Military History (CMH).
- Ferguson, J. (2001, November 2). *Juan Bosch - Democratic pioneer of the Dominican Republic*. Hentet fra The Guardian: <https://www.theguardian.com/news/2001/nov/02/guardianobituaries>
- Galeano, E. (1973). *Open Veins of Latin America*. New York: Montly Review Press.
- Galtung, J. (1971). A Structural Theory of Imperialism. *Journal of Peace*, 8(2), ss. 81-117. Hentet Juni 6, 2021 fra <http://www.jstor.org/stable/422946>
- Glejeses, P. (1992). *The Guatemalan Revolution and the United States, 1944-1954*. Princeton: Princeton University Press.
- Grieb, K. T. (1976, April). The Guatemalan Military and the Revolution of 1944. *The Americas*, 32, ss. 524-543. Hentet fra <http://www.jstor.com/stable/979829>
- Haines, G. K. (1995, Juni). *CIA and Guatemala Assassination Proposals, 1952-1954*. Hentet fra The National Security Archive: <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB4/docs/doc01.pdf>
- Handy, J. (1994). *Revolution in the Countryside: Rural Conflict and Agrarian Reform in Guatemala, 1944-1954*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press.
- Immerman, R. (1990). *John Foster Dulles and the diplomacy of the Cold War*. Princeton: Princeton University Press.
- Immerman, R. H. (1982). *The CIA in Guatemala : the foreign policy of intervention*. Austin: University of Texas Press.
- Janis, I. L. (1972). *Victims of Groupthink: A psychological study of foreign-policy decisions and fiascoes*. Boston: Houghton Mifflin.
- Johnson, L. (1965, april 28). *Transcript of Tape No. 2: They don't think Bosch is [a communist]. They think he's just a stooge for the deal. But nobody thought Castro was either*. Hentet fra National Security Archive:
<https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB513/docs/Tape%2002%20transcript.pdf?>
- Kennedy, J. F. (1962). Radio and Television Address to the American People on the Soviet Arms Build-up in Cuba. Washington D.C, District of Columbia, USA. Hentet Mars 26, 2020 fra John F. Kennedy Presidential Library and Museum: <https://www.jfklibrary.org/asset-viewer/archives/JFKWHA/1962/JFKWHA-142-001/JFKWHA-142-001>
- Kissinger, H. (1970, november 5). *Memorandum for the President: NSC Meeting, November 6 -- Chile*. Hentet fra National Security Archive:
<https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB437/docs/Doc%204%20-%20Kissinger%20to%20Nixon%20re%20Nov%206%20NSC%20meeting.pdf>
- Kittleson, R. A., Bushnell, D., & Lockhart, J. (u.d.). *Latin-America*. Hentet juni 2, 2021 fra Encyclopædia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Latin-America>

- Klare, M. (2007, September 25). *U.S. Military Operations / Latin America*. Hentet fra North American Congress on Latin America: <https://nacla.org/article/us-military-operations-latin-america>
- Kornbluh, P. (1999, Mai/Juni). *Declassifying U.S. intervention in Chile*. Hentet fra North American Congress on Latin America: <https://nacla.org/article/declassifying-us-intervention-chile>
- Livingstone, G. (2013). *America's Backyard: The United States and Latin America From the Monroe Doctrine to the War on Terror*. London: Zed Books.
- Lowenthal, A. F. (1970, Juli). The United States and the Dominican Republic to 1965: Background to intervention. *Caribbean Studies*, 10(2), ss. 30-55. Hentet November 15, 2020 fra <http://www.jstor.org/stable/25612211>
- McPherson, A. (2006). *Intimate Ties, Bitter Struggles: The United States and Latin America Since 1945*. Washington, D.C.: Potomac Books.
- McPherson, A. (2016). *A Short History of U.S. Interventions in Latin America and the Caribbean*. Oklahoma: John Wiley & Sons Inc.
- Moses, J., & Knutsen, T. (2012). *Ways of Knowing: Competing Methodologies in Social and Political Research* (2. utg.). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Moye, L. (1998). The United States Intervention in Guatemala. *International Social Science Review*, 73, ss. 44-52. Hentet fra <https://www.jstor.org/stable/23883544>
- Mydans, S. (1983). CARIBBEAN NATIONS FELT GRENADA THREATENED STABILITY. *The New York Times*, 19. Hentet mai 18, 2021 fra <https://www.nytimes.com/1983/10/26/world/caribbean-nations-felt-grenada-threatened-stability.html>
- National Security Council Planning Board. (1953, Juni 1). *Report Prepared by the National Security Council Board (Document 45)*. Hentet fra Office Of The Historian: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v04/d45>
- Nye, J. (2013). *Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History* (9. utg.). Pearson Education, Inc.
- Palmer, G. B. (1989). *Intervention in the Caribbean: The Dominican Crisis of 1965* (1. utg.). Kentucky: University Press of Kentucky.
- Palmowski, J. (2008). Inter-American Treaty of Reciprocal Assistance (Rio de Janeiro Treaty). *A Dictionary of Contemporary World History*. Hentet fra <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199295678.001.0001/acref-9780199295678-e-1124?rsk=pr6wYZ&result=1>
- Pemberton, W. (1997). *Exit with Honor: The Life and Presidency of Ronald Reagan*. New York: Routledge.
- Perutka, L. (2013, Oktober 18). Arms for Arbenz. Czechoslovakia's involvement in the Cold War in Latin America. *Central European Journal of International & Security Studies*, 7(3), ss. 98-114. Hentet fra <http://www.cejiss.org/issue-detail/arms-for-arbenz-czechoslovakia-s-involvement-in-the-cold-war-in-latin-america>
- Petras, J., & Veltmeyer, H. (2015). *Power and Resistance: US Imperialism in Latin America*. Boston: Brill.

- Reagan, R. (1983, Oktober 27). *Address to the Nation on Events in Lebanon and Grenada*. Washington D.C: National Archives. Hentet fra National Archives: <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/address-nation-events-lebanon-and-grenada>
- Robinson, P. (2007, Nr. 2). *Tear Down This Wall*. Hentet Mars 20, 2020 fra National Archives: <https://www.archives.gov/publications/prologue/2007/summer/berlin.html>
- Rusk, D. (1962, juli 12). *Memorandum for the President: Subject: British Guiana*. Hentet fra National Security Archive: <https://nsarchive.gwu.edu/dc.html?doc=6824344-National-Security-Archive-Doc-08-Secretary-of>
- Schlesinger Jr., A. M. (1965). *A Thousand Days*. Boston: Houghton Mifflin.
- Schultz, L. (1998). *Beneath the United States: A History of U.S. Policy Toward Latin America*. Cambridge: Harvard University Press.
- Sirevåg, T. (2017, April 6). *Trumandoktrinen*. Hentet fra Store Norske Leksikon: <https://snl.no/Trumandoktrinen>
- Smyzer, W. (2009). Ich bin ein Berliner. I W. Smyzer, *Kennedy and the Berlin Wall: "A Hell of a Lot Better than a War"* (ss. 1-6). Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Stansifer, C. L., Anderson, T. P., Horst, O. H., & Griffith, W. J. (u.d.). *Guatemala*. Hentet januar 20, 2021 fra Encyclopædia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Guatemala>
- Thomas, E. (1995, Oktober 22). *You Can Own The World*. Hentet fra The Washington Post: <https://www.washingtonpost.com/archive/lifestyle/magazine/1995/10/22/you-can-own-the-world/c772e3f1-2634-4fb1-a223-b681d63a539d/>
- Wallenfeldt, J. (2020, Oktober 28). *Juan Bosch*. Hentet fra Encyclopædia Britannica: <https://www.britannica.com/biography/Juan-Bosch>
- Wiarda, H. J. (1980). The United States and the Dominican Republic: Intervention, Dependency, and Tyrannicide. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs*, 22(2), ss. 247-260.
- Wiarda, H., & González, N. L. (u.d.). *Dominican Republic*. Hentet februar 10, 2021 fra Encyclopædia Britannica: <https://www.britannica.com/place/Dominican-Republic>
- Williams, G. (1983). Prelude to an Intervention: Grenada. *Journal of Latin American Studies*, 29(1), ss. 131-169. doi:doi:10.1017/S0022216X9600466X
- Zunes, S. (2003, Oktober). *The US Invasion of Grenada*. Hentet fra Global Policy Forum: <https://archive.globalpolicy.org/component/content/article/155-history/25966.html>

